

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА “НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ “АГРООСВІТА”

ТИПОВА ПРОГРАМА ПРАКТИК

для підготовки фахівців ОКР “молодший спеціаліст”
напряму 6.090101 “Агрономія”
спеціальності 5.09010102 “Організація і технологія
ведення фермерського господарства”
в аграрних вищих навчальних закладах

Київ
“Агроосвіта”
2015

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА “НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ “АГРООСВІТА”

ЗАТВЕРДЖЕНО
Державною установою “Науково-
методичний центр інформаційно-
аналітичного забезпечення
діяльності вищих навчальних
закладів “Агроосвіта”
“14” грудня 2015 р.

ТИПОВА ПРОГРАМА ПРАКТИК

для підготовки фахівців ОКР “молодший спеціаліст”
напряму 6.090101 “Агрономія”
спеціальності 5.09010102 “Організація і технологія
ведення фермерського господарства”
в аграрних вищих навчальних закладах

Київ
“Агроосвіта”
2015

УДК 631.1.338.45

ББК 65.321.4

Т 43

Розробники програми:

Вихованець В.Я., кандидат сільськогосподарських наук, завідувач технологічного відділення Івано-Франківського коледжу Львівського НАУ;

Волкова Н.І., Булашева Л.О., викладачі ВСП “Ногайський коледж Таврійського ДАТУ”

Рецензенти:

Слінкін С. М., викладач ВСП “Ногайський коледж Таврійського ДАТУ”;

Сімак М.М., заступник директора з навчально-виробничої роботи Мирогощанського аграрного коледжу;

Вовк Р.Й., заступник директора з навчально-виробничої роботи Горохівського коледжу Львівського НАУ

Кривошей В.В., Ляшиченко Л.І., Кішман В.В., викладачі Борзнянського державного сільськогосподарського технікуму

Відповідальна за випуск Деркач Н.Є., методист ДУ “НМЦ“Агроосвіта”

Редактор

Світельська С.Ф.

Обговорено та рекомендовано до видання навчально-методичною комісією аграрних вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації із напрямку “Агрономія” спеціальності 5.09010102 “Організація і технологія ведення фермерського господарства” (протокол від “6” жовтня 2014р. № 1)

©Державна установа “Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів “Агроосвіта”

Всі права охороняються. Жодна частина цього видання не може бути відтворена в будь-якій формі без письмової згоди Державної установи “Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів “Агроосвіта”.

ВСТУП

Практичне навчання є складовою частиною навчального процесу та ефективною формою підготовки спеціалістів до їх професійної діяльності.

Мета практичного навчання – закріплення і поглиблення знань, отриманих студентами в процесі теоретичного навчання, набуття необхідних умінь, навичок і досвіду практичної роботи з майбутньої професії для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних ринкових і виробничих умовах.

Практичне навчання студентів передбачає безперервність та послідовність його проведення під час одержання кваліфікаційного рівня “молодший спеціаліст”.

Основні принципи, які повинні здійснитися в процесі практичного навчання:

- тісне поєднання практичного навчання з теоретичним;
- безперервність і послідовність під час одержання потрібного і достатнього обсягу практичних знань та умінь відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики молодшого спеціаліста;
- організація практики за етапами зростання складності навчальних завдань;
- поєднання навчання з корисною працею;
- проведення практики на базі сучасної техніки, інноваційної технології сільськогосподарського виробництва.

Практичне навчання студентів вищих навчальних закладів проводять на базах практики, які відповідають вимогам навчального плану з підготовки спеціаліста.

Для цього використовують фермерські господарства, навчально-виробничі майстерні та лабораторії, автотрактородроми, полігони, колекційно-дослідні поля, регіональні навчально-практичні центри, сільськогосподарські підприємства, науково-виробничі підрозділи вищих навчальних і дослідних закладів, фермерські господарства та інші підприємства, які мають необхідне обладнання та кваліфіковані кадри.

З базами практики (підприємствами, організаціями, установами будь-яких форм власності) навчальний заклад завчасно укладає договори на її проведення за встановленою формою. Тривалість дії договорів погоджується договірними сторонами.

Бази практики в особі їх керівників разом з керівниками навчальних закладів несуть відповідальність за організацію, якість і результати практики студентів.

Практичне навчання проводять згідно з чинними навчальними планами, положенням про проведення практик, воно включає навчальну, технологічну та переддипломну.

Відповідальність за організацію, проведення і контроль практичного навчання покладають на керівників вищих навчальних закладів.

Загальну організацію, проведення і контроль за якістю практичного навчання у вишах здійснює заступник директора з навчально-виробничої роботи (виробничого навчання).

Керівниками практик студентів є викладачі спеціальних дисциплін і майстри виробничого навчання.

Терміни проведення практики встановлює навчальний заклад з урахуванням можливостей баз практики, підприємств, організацій, навчально-виробничих підрозділів навчального закладу. При цьому повинно передбачатись можливе залучення студентів до участі у виробництві реальної продукції як в навчально-виробничих підрозділах навчального закладу, так і на підприємствах.

Керівник практики від навчального закладу:

- контролює перед початком практичного навчання підготовленість баз для її проведення;

- забезпечує вжиття всіх організаційних заходів перед від'їздом студентів на практику – інструктажі, порядок проходження практики та дотримання техніки безпеки, надання студентам практикантам необхідних документів (направлення, програми, звіти-щоденники, календарний план, індивідуальні завдання, теми курсових і дипломних проектів та ін., перелік яких встановлює предметна (циклова) комісія;

- ознайомлює студентів з процедурою звітності за практичне навчання, прийняту предметною (цикловою) комісією – подання письмового звіту-щоденника, виконання кваліфікаційної роботи, оформлення індивідуального завдання, підготовку доповіді, повідомлення, виступу та ін.

- контролює забезпечення нормальних умов праці і побуту студентів та проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці і техніки безпеки; виконання студентами-практикантами правил внутрішнього трудового розпорядку;

- за результатами проходження студентами практики збирає та перевіряє документи і в складі комісії приймає заходи;

- подає заступнику директора з навчально-виробничої роботи (виробничого навчання) письмовий звіт-щоденник про проведення практики.

Розподіл студентів на практику проводить навчальний заклад з урахуванням замовлень на підготовку спеціалістів і їх майбутнього місця роботи після закінчення навчання.

Студенти навчальних закладів під час проходження практики зобов'язані:

- до початку практики отримати від керівника консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;

- своєчасно прибути на базу практики;

- в повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики;

- вивчити і дотримуватись правил охорони праці та внутрішнього розпорядку;
- нести відповідальність за виконану роботу;
- своєчасно скласти залік з практики.

Після закінчення терміну практичного навчання студенти звітують про виконання програми та індивідуального завдання.

У період проведення практик студенти ведуть звіти-щоденники, в яких кожен день записують перелік основних робіт, які виконують, дають опис технологічних процесів, організації робіт на ділянках проходження практичного навчання. Звіт-щоденник повинен містити відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, мати розділи з питань охорони праці, висновки і пропозиції, список використаної літератури та ін. Оформляють звіти-щоденники за вимогами, які встановлює навчальний заклад з обов'язковим урахуванням єдиного стандарту конструкторської документації (ЄСКД).

Після перевірки звітів-щоденників і висновків до них студенти захищають його перед комісією, до складу якої входять заступник директора з навчально-виробничої роботи, завідувач відділення або голова циклової комісії чи викладач спеціальних дисциплін які виставляють оцінку за практику, враховуючи при цьому відгуки керівників практики від аграрного підприємства (фермерського господарства).

З урахуванням спеціалізації і зональних умов у програму практик можуть бути внесені відповідні корективи.

Орієнтовний розподіл навчального часу

Назва практики	Кредитів	Розподіл годин по курсах і семестрах								
		всього	зокрема		I курс		II курс		III курс	
			на заняттях	самостійне вивчення	1 семестр на заняттях	2 семестр на заняттях	3 семестр на заняттях	4 семестр на заняттях	5 семестр на заняттях	6 семестр на заняттях
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Навчальна практика										
1.1. Ботаніка	1	54	30	24		30				
1.2. Землеробство з ґрунтознавством	1	54	30	24		30				
1.3. Агрохімія	1	54	30	24		30				
1.4. Технологія в галузях рослинництва	2	108	60	48				30	30	
1.5. Технологія в галузях тваринництва	2	108	60	48			30	30		
1.6. Технологія заготівлі і зберігання сільськогосподарської продукції з основами переробки	1	54	30	24						30
1.7. Організація і планування фермерського господарства	1	54	30	24					30	
1.8. Практика з набуття робітничої професії										
1.8.1. Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва (категорія "А1")	4	216	140	76		140				
1.8.2. Оператор з ветеринарного оброблення тварин	2	108	60	48				60		

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.8.3.Практика з набуття робітничої професії за вибором навчального закладу: квітникар; озеленювач	2	108	60	48			30	30		
Всього	17	918	530	388		230	60	150	60	30
2. Технологічна практика	16	864	480	384		90	150	240		
3. Переддипломна практика	4	216	120	96						120
Всього	37	1998	1130	868		320	210	390	60	150

1. НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА

Основне завдання практики – ознайомлення студентів з майбутньою професійною діяльністю на виробництві, прищеплення їм навичок із виконання найпростіших робіт загального характеру, вміння спілкуватися в трудовому колективі господарства, поваги до обраної спеціальності, залучення до виробничої діяльності.

Практику проводять на базі господарств навчального закладу та інших сільськогосподарських підприємствах, оснащених новою технікою і обладнанням з високим рівнем механізації і автоматизації технологічних процесів виробництва.

Підбиття підсумків практики проводять на підставі звіту-щоденника студента та співбесіди. Після проходження практики студент повинен чітко усвідомлювати своє місце і роль як молодшого спеціаліста в структурі управління виробництвом. По закінченні практики виставляють оцінку.

1.1. БОТАНІКА

Мета практики: ознайомлення з рослинним світом, вивчення рослин, занесених до Червоної книги, набуття умінь і навичок із проведення аналізу флори території, охорони навколишнього середовища.

База практики: поля, парки, луки, степи, ліси, болота, колекційно-дослідне поле та ботанічний сад.

Як результат проходження практики студенти повинні **вміти:**

- визначати рослини за морфологічними ознаками та ботанічними родинами;
- збирати рослини і оформляти гербарії;
- проводити аналіз рослинного угруповання лісу, саду, городу, болота та ін.;
- визначати господарську цінність рослинного угруповання;
- оцінювати вплив виробничої діяльності людини на рослинні угруповання.

Орієнтовний розподіл бюджету годин

Назва теми	Кількість годин		
	всього	в тому числі	
		на заняттях	самостійне вивчення
1	2	3	4
1. Ознайомлення з методикою морфологічного аналізу рослин на живому матеріалі	11	6	5
2. Визначення і збір рослин на луках та в лісі	11	6	5
3. Визначення і збір рослин річкових заплав, боліт та інших елементів рельєфу	11	6	5
4. Визначення та збір рослин саду, городу, придорожніх та інших рослин	11	6	5
5. Ознайомлення, вивчення та визначення рослин парків, газонів і квітників. Вивчення рослин на колекційно-дослідному полі	10	6	4
Всього	54	30	24

1. Ознайомлення з методикою морфологічного аналізу рослин на живому матеріалі

Робота з визначником рослин. Ознайомлення з рослинами, які занесені до Червоної книги і потребують охорони. Вивчення правил збору рослин і оформлення гербарію.

2. Визначення і збір рослин на луках та в лісі

Морфологічний аналіз, визначення і збір рослин. Визначення екологічної і господарської цінності луків і лісу.

Визначення впливу виробничої діяльності людини на біоценози.

3. Визначення і збір рослин річкових заплав, боліт та інших елементів рельєфу

Морфологічний аналіз, визначення і збір рослин річкових заплав, боліт та інших елементів рельєфу. Визначення морфологічних особливостей рослин та їх пристосування до специфічних умов життя. Оформлення гербарію рослин, які пристосовані до вологих умов життя.

4. Визначення та збір рослин саду, городу, придорожніх та інших

Морфологічний аналіз, визначення і збір рослин саду, городу, придорожніх та інших рослин. Визначення життєвих форм рослин за зовнішніми ознаками. Виявлення характерних ознак рослин і родин.

5. Ознайомлення, вивчення та визначення рослин парків, газонів і квітників. Вивчення рослин на колекційно-дослідному полі

Вивчення та визначення рослин, парків, газонів, скверів. Ознайомлення з рослинами на колекційно-дослідному полі. Робота на колекційно-дослідному полі.

1.2. ЗЕМЛЕРОБСТВО З ГРУНТОЗНАВСТВОМ

Мета практики: поглиблення і закріплення знань, отриманих студентами в процесі теоретичного навчання, набуття практичних умінь і навичок під час проведення польових і лабораторних досліджень.

База практики: колекційно-дослідне поле (або ділянка) навчального закладу, поля базових навчально-виробничих господарств. Практика, враховуючи сезонність робіт у сільському господарстві, може проводитись або безперервним циклом, або в декілька періодів, чергуючи з теоретичними заняттями.

Як результат проходження практики студенти повинні **вміти:**

- проводити польове обстеження ґрунтів, розпізнавати за зовнішніми ознаками ґрунтові типи і різновиди, відбирати мікромоноліти і зразки ґрунтів із різних генетичних горизонтів, описувати будову ґрунтового профілю, визначати механічний склад ґрунтів у польових умовах, оформляти журнал обстеження ґрунтів і складати ґрунтову карту;

- вживати протиерозійні заходи в умовах конкретного господарства;
- розпізнавати бур'яни, робити польове обстеження на забур'яненість та складати карту забур'яненості полів;
- складати різні типи і види сівозмін;
- проводити контроль якості обробітку ґрунту.

Орієнтовний розподіл бюджету годин

Назва теми	Кількість годин		
	всього	в тому числі	
		на заняттях	самостійне вивчення
1	2	3	4
1. Польове обстеження ґрунтів зони розташування навчального закладу	22	12	10
2. Обстеження полів господарства на забур'яненість	11	6	5
3. Складання сівозмін різних типів і видів	11	6	5
4. Ознайомлення з системою обробітку еродованих ґрунтів господарства	10	6	4
Всього	54	30	24

1. Польове обстеження ґрунтів зони розташування навчального закладу

Польове обстеження ґрунтів, його завдання, періодичність, види.

Підготовчий період: підготовка топографічної основи та необхідного знаряддя (реактиви, лопати, ґрунтові бури, етикетки). Ознайомлення з матеріалами попереднього обстеження. Ознайомлення з територією на місцях обстеження. Планування розрізів напів'ям, прикопок. Розбивка поля на елементарні ділянки на топографічній основі.

Польовий період: вибір маршруту, місце розрізу. Визначення типів, підтипів, різновидностей ґрунтів за розрізами. Відбір зразків.

Лабораторний період: підготовка зразків до аналізів. Визначення гігроскопічної вологи, механічного складу, вмісту органічної речовини.

Камеральний період: складання документації ґрунтового обстеження (оформлення щоденників, складання ґрунтової карти, картограм, технічного звіту).

2. Обстеження полів господарства на забур'яненість

Методи обліку забур'яненості посівів. Методи визначення засміченості ґрунту насінням і вегетативними органами бур'янів.

Підготовчий період: підготовка картографічної основи, ознайомлення з матеріалами попередніх обстежень з використанням гербіцидів.

Польове обстеження: визначення рівня забур'яненості кількісним методом. Збирання колекції бур'янів.

Камеральний період: складання карти забур'яненості полів, оформлення гербарію бур'янів найпоширеніших на території навчального закладу.

3. Складання сівозмін різних типів і видів

Складання різних типів і видів сівозмін для конкретних господарств згідно з індивідуальними завданнями.

4. Ознайомлення з системою обробітку еродованих ґрунтів господарства

Ознайомлення з наявними видами ерозії в господарстві і вжиття протиерозійних заходів. Контроль якості основних заходів обробітку еродованих ґрунтів. Оціночні показники якості в польових умовах конкретного господарства.

1.3. АГРОХІМІЯ

Мета практики: закріплення теоретичних знань, вивчення змін, які відбуваються в системі “ґрунт – рослина – добрива” під час застосування засобів хімізації для поліпшення умов живлення рослин, підвищення родючості ґрунту.

База практики: колекційно-дослідне поле (або ділянка) навчального закладу, поля базових навчально-виробничих господарств, агрохімлабораторія, навчальна лабораторія.

Як результат проходження практики студенти повинні **вміти:**

- характеризувати добрива за зовнішнім виглядом;
- розрахувати норми добрив і розподіляти їх за строками внесення;
- відбирати зразки ґрунту, проводити аналіз ґрунту на вміст у ньому елементів живлення;
- проводити розрахунок мінеральних добрив на заплановану врожайність; рослинну діагностику;
- складати системи удобрення культур у сівозмінах;
- дотримуватись правил техніки безпеки, виробничої санітарії, особистої гігієни і охорони довкілля.

Орієнтовний розподіл бюджету годин

Назва теми	Кількість годин		
	всього	в тому числі	
		на заняттях	самостійне вивчення
1	2	3	4
1. Відбір зразків ґрунту	11	6	5
2. Рослинна діагностика	11	6	5
3. Зберігання, застосування добрив	11	6	5
4. Складання системи удобрення культур	11	6	5
5. Ведення звітної документації використання добрив	10	6	4
Всього	54	30	24

1. Відбір зразків ґрунту

Відбір зразків ґрунту для агрохімічного обстеження. Поняття про середній зразок ґрунту. Методика відбору зразків ґрунту з розрізу та підготовка ґрунтового зразка до аналізу.

2. Рослинна діагностика

Ознайомлення з методами рослинної діагностики. Дослідження рослинного клітинного соку на вміст елементів живлення експрес-методом.

3. Зберігання, застосування добрив

Ознайомлення з технологією зберігання і застосування органічних, мінеральних добрив у господарстві. Розрахунок норм внесення добрив на запланований урожай з урахуванням вмісту поживних елементів у ґрунті та коефіцієнтів їх використання з ґрунту і добрив. Техніка безпеки під час зберігання і використання добрив. Охорона довкілля.

4. Складання системи удобрення культур

Складання системи удобрення культур у сівозмінах різних типів. Розроблення річного плану внесення добрив під культури в господарстві. Охорона довкілля.

5. Ведення звітної документації використання добрив

Порядок звітності про застосування органічних, мінеральних добрив у господарстві за рік.

1.4. ТЕХНОЛОГІЯ В ГАЛУЗЯХ РОСЛИННИЦТВА

Мета практики: набуття студентами вмінь і навичок з організації і безпосереднього виконання всього комплексу та технологічних операцій під час вирощування сільськогосподарських культур, реалізації продукції.

База практики: колекційно-дослідне поле навчального закладу, поля базових навчально-виробничих господарств або інших сільськогосподарських підприємств.

Як результат проходження практики студенти повинні **вміти:**

- проводити підготовку агрегатів до роботи, підбирати трактори і сільськогосподарські машини;
- розробляти схеми сівозмін, технології вирощування сільськогосподарських культур;
- складати технологічні карти вирощування сільськогосподарських культур;
- вживати агротехнічні заходи з догляду за сільськогосподарськими культурами, збиранням.

Орієнтовний розподіл бюджету годин

Назва теми	Кількість годин		
	всього	в тому числі	
		на заняттях	самостійне вивчення
1	2	3	4
1. Технологічні карти вирощування сільськогосподарських культур	8	5	3
2. Підготовка насіння до сівби (садіння). Норми висіву	10	6	4
3. Оцінювання стану озимих культур та багаторічних трав	8	4	4
4. Ранньовесняне боронування	10	6	4
5. Посів ярих зернових культур	10	6	4
6. Посів просапних культур	8	4	4
7. Методи визначення густоти посівів	8	4	4
8. Формування густоти посівів	8	4	4
9. Визначення біологічної врожайності сільськогосподарських культур	8	5	3
10. Організація і технологія збирання зернових культур. Післязбиральна обробка зерна	10	6	4
11. Організація і технологія збирання просапних культур	10	5	5
12. Зяблевий обробіток ґрунту. Контроль якості	10	5	5
Всього	108	60	48

1. Технологічні карти вирощування сільськогосподарських культур

Ознайомлення з технологією вирощування 2–3 основних сільськогосподарських культур.

Складання агротехнічної частини технологічної карти вирощування сільськогосподарських культур.

2. Підготовка насіння до сівби (садіння). Норми висіву

Способи і строки підготовки насіння до сівби (садіння). Технологічне налагоджування агрегату для протруювання насіння. Визначення норми витрати фунгіциду.

Організація теплового сонячного обігріву картоплі. Організація перебирання картоплі. Протруювання бульб.

Методика розрахунку кількісної і масової норми висіву посівного та садивного матеріалу. Розрахунок потреб господарства в посівному (садивному) матеріалі.

3. Оцінювання стану озимих культур і багаторічних трав

Проведення обстеження озимих культур і багаторічних трав. Взяття монолітів. Визначення стану перезимівлі озимих культур і трав.

4. Ранньовесняне боронування

Підготовка агрегату до роботи. Встановлення напрямку руху агрегату. Визначення способу боронування. Визначення фізичної стиглості ґрунту в польових умовах. Виконання боронування. Контроль якості виконаної роботи.

Визначення густоти рослин озимої пшениці або багаторічних трав після боронування на 1 м².

5. Посів ярих зернових культур

Передпосівний обробіток ґрунту, перевірка культивації на глибину обробітку. Розрахунок норми висіву насіння. Перевірка сівалки на норму висіву насіння в польових умовах. Посів ячменю, вівса, гороху чи іншої зернової культури. Проведення агробракеражу посіву.

6. Посів просапних культур

Проведення технологічного налагоджування посівного агрегату на посів цукрових буряків, кукурудзи чи соняшнику, садильного агрегату на висаджування картоплі. Розрахунок норм висіву (садіння) і встановлення сівалки (саджалки) на норму висіву (садіння), перевірка її в польових умовах. Перевірка глибини загортання посівного (садивного) матеріалу та норми внесення мінеральних добрив. Організація посіву (садіння). Оцінювання якості робіт.

7. Методи визначення густоти посівів

Методи визначення густоти посівів різних сільськогосподарських культур. Визначення фаз росту і розвитку окремих культур.

8. Формування густоти посівів

Визначення густоти посівів рослин. Визначення видів бур'янів, які засмічують посіви, та встановлення їх кількості. Вибір способу формування густоти. Технологічне налагоджування агрегату для механізованого формування густоти посівів. Визначення якості роботи.

9. Визначення біологічної врожайності сільськогосподарських культур

Визначення біологічного врожаю зернових культур, цукрових буряків, картоплі. Визначення фаз зрілості, строків збирання сільськогосподарських культур.

10. Організація і технологія збирання зернових культур. Післязбиральна обробка зерна

Вивчення технології збирання зернових культур. Організація збиральних робіт. Контроль якості робіт. Визначення втрат під час збирання врожаю.

Підготовка зерноочисних машин до роботи. Організація очищення і сортування зерна на механізованому току. Оцінювання якості виконаної роботи. Організація закладання зерна на зберігання.

11. Організація і технологія збирання просапних культур

Визначення строків збирання. Комплектування і технологічне налагодження збиральних агрегатів (на прикладі цукрових буряків, картоплі). Організація збиральних робіт. Контроль якості робіт.

12. Зяблевий обробіток ґрунту. Контроль якості

Визначення строків обробітку, набуття практичних навичок щодо визначення якості обробітку.

1.5. ТЕХНОЛОГІЯ В ГАЛУЗЯХ ТВАРИННИЦТВА

Мета практики: закріплення, розширення і поглиблення теоретичних знань з технології виробництва продукції тваринництва. Набуття студентами практичних умінь і навичок під час виконання комплексу робіт з виробництва молока, м'яса, вовни. Ознайомлення з особливостями технології інших галузей тваринництва.

База практики: навчально-виробнича ферма навчального закладу, фермерські господарства та інші сільськогосподарські підприємства.

Як результат проходження практики студенти повинні **вміти:**

- працювати з інструментами для вимірювання тварин, визначати тип конституції в окремої тварини, живу масу за промірами, дотримуватись правил охорони праці під час роботи з тваринами;

- проводити догляд за молодняком; складати схему випоювання телят та згідно з нею напувати телят; проводити годівлю телят згідно зі складеними раціонами; зважувати телят, заповнювати при цьому відповідну зоотехнічну

документацію та обробляти і правильно використовувати результати зважування; встановлювати вік і живу масу кожної телиці на час її першого осіменіння в стані господарської зрілості; проводити попередні розрахунки молочної продуктивності корови-первістки;

- проводити оцінювання вимені корови на придатність до машинного доїння; правильно підготувати апарат і видоїти корову; відбирати середню пробу молока на аналіз; проводити органолептичне оцінювання молока; визначати механічну забрудненість, густину, кислотність, жирність, сортність;

- визначати вгодованість; зважувати і аналізувати результати зважування; нарахувати заробітну плату окремим категоріям працівників ферми;

- оцінювати конституцію, екстер'єр свиней; брати основні проміри за допомогою мірної стрічки та палиці; зважувати тварин; мітити свиней способом татуювання і вищипування; оцінювати придатність приміщень для конкретної виробничої групи свиней; визначати тривалість перебування тварин у групах;

- складати план парування і опоросів; підготувати свиноматку до опоросу; визначати параметри мікроклімату для підсисних маток і поросят-сисунів; складати раціон годівлі для підсисної свиноматки і схему підгодівлі поросят-сисунів;

- відлучати поросят від свиноматки і сформувати групу; складати раціон годівлі для відлучених поросят і ремонтного молодняка; заповнити форми зоотехнічного обліку; формувати групи відгодівельного молодняка; складати план відгодівлі, визначати витрати кормів; заповнювати документи на тварин, які реалізуються;

- складати раціони годівлі для овець; аналізувати технології виробництва баранини; стригти тварин; проводити сортування, класифікування, пакування і маркування вовни; визначати вихід чистого волокна; оцінювати якість вовни; проводити класне та індивідуальне бонітування овець;

- складати розпорядок використання робочих коней впродовж дня на фермі і в підсобних господарствах у весняний період; готувати корми і годувати робочих коней; запрягати коней; сідлати коня; управляти кіньми;

- готувати повноцінні кормові суміші для птиці; складати та готувати повнораціонні суміші для ремонтного молодняка несучих порід і курчат-бройлерів; користуватись овоскопом; відбирати ремонтний молодняк для комплектування маточного стада;

- складати раціони годівлі для кролів; визначати вгодованість кролів; оцінювати шкурки і пух згідно з ДСТУ;

- проводити огляд бджолосімей, готувати цукровий сироп і підгодовувати бджіл; формувати бджолосім'ї на зиму; організовувати годівлю риби; проводити вилов риби; вести облік і звітність у рибництві.

Орієнтовний розподіл бюджету годин

Назва теми	Кількість годин		
	всього	в тому числі	
		на заняттях	самостійне вивчення
1. Скотарство	42	24	18
1.1. Оцінювання екстер'єру і конституції великої рогатої худоби	11	6	5
1.2. Технологія вирощування телят після народження	10	6	4
1.3. Техніка доїння корів, оцінювання якості молока	10	6	4
1.4. Технологія виробництва яловичини	11	6	5
2. Свинарство	22	12	10
2.1. Вивчення конституції, екстер'єру свиней. Утримання свиней	11	6	5
2.2. Організація робіт з догляду. Техніка вирощування відлучених поросят. Технологія відгодівлі свиней	11	6	5
3. Інші галузі тваринництва	44	24	20
3.1. Технологія вівчарства	11	6	5
3.2. Технологія конярства та птахівництва	11	6	5
3.3. Технологія кролівництва та хутрового звірівництва	11	6	5
3.4. Технологія бджільництва та ставкового рибиництва	11	6	5
Всього	108	60	48

1. СКОТАРСТВО

1.1. Оцінювання екстер'єру і конституції великої рогатої худоби

Підготовка мірних інструментів для роботи. Взяття промірів, пальпація і окомірне оцінювання окремих статей та тварин загалом. Визначення живої маси за промірами. Визначення віку тварини за змінами на рогах і зубах.

1.2. Технологія вирощування телят після народження

Прибирання станків і приміщення від гною і гноївки, підстилка в станках, очищення тіла телят. Роздача різних кормів упродовж дня, напування телят,

запис результатів зважування у відомість та журнал реєстрації і вирощування племінного молодняку. Визначення приросту та витрат кормів на одиницю приросту.

Виявлення телиць в охоті та осіменіння. Розтелення та необхідна рододопомога.

1.3. Техніка доїння корів, оцінювання якості молока

Складання доїльного апарата, перевірка його роботи, регулювання.

Проведення екстер'єрного оцінювання вимені окомірно та взяттям промірів дійок.

Взяття проби молока на аналіз.

Органолептичне оцінювання молока. Визначення механічної забрудненості, густини, кислотності, жирності та сортності молока за ДСТУ.

1.4. Технологія виробництва яловичини

Визначення вгодованості тварин. Зважування, розрахунки і аналіз результатів. Розрахунок заробітної плати працівникам ферми.

2. СВИНАРСТВО

2.1. Вивчення конституції, екстер'єру свиней. Утримання свиней

Проведення бального оцінювання екстер'єру свиней. Взяття основних промірів. Мічення свиней.

Зоогігієнічні вимоги до приміщень різних виробничих груп свиней.

2.2. Організація робіт з догляду. Техніка вирощування відлучених поросят. Технологія відгодівлі свиней

Складання плану парувальних і опоросів для основних і перевірюваних свиноматок.

Підготовка станків до чергового туру опоросів. Формування гнізда свиноматки.

Складання раціонів для підсисної свиноматки за вихідними даними.

Складання схеми відгодівлі поросят-сисунів під час відлучення у 45-денному віці.

Вивчення правил вирощування відлучених поросят. Розподіл молодняку на ремонтні і відгодівельні групи. Вивчення вимог до ремонтного молодняку під час його вирощування.

Заповнення форм зоотехнічного обліку.

Формування вагових груп молодняку для відгодівлі. Складання плану відгодівлі свиней.

Складання раціону годівлі за заданими нормами. Визначення витрат кормів, вгодованості, забійного виходу. Заповнення форм документів на реалізацію свиней.

3. ІНШІ ГАЛУЗІ ТВАРИННИЦТВА

3.1. Технологія вівчарства

Участь у приготуванні та роздаванні кормів. Вивчення плану племінної роботи.

Участь у догляді за ягнятами.

Засвоєння техніки стриження овець. Сортування, класифікування, пакування і маркування вовни. Визначення виходу чистого волокна.

Визначення тонини, технологічних властивостей, дефектів вовни. Ознайомлення з основами бонітування овець. Аналіз даних бонітування.

3.2. Технологія конярства та птахівництва

Складання розпорядку використання робочих коней впродовж дня. Годівля і напування коней впродовж дня. Запрягання і розпрягання коней. Складання збруї. Заведення коня в стійло.

Оцінювання птиці за екстер'єром. Визначення за зовнішнім виглядом віку і статі птиці.

Оцінювання інкубаційних якостей яйця за зовнішнім виглядом і просвічуванням на овоскопі.

Визначення кормових норм і складання раціонів годівлі для птиці.

3.3. Технологія кролівництва та хутрового звірівництва

Участь у годівлі кролів, хутрових звірів (якщо вирощують у навчальному закладі) та догляді за ними. Визначення вгодованості. Вжиття заходів щодо поліпшення племінної роботи. Оцінювання шкурки і пуху згідно з ДСТУ.

3.4. Технологія бджільництва та ставкового рибництва

Огляд бджолосім'ї, визначення її стану і перспективи подальшого використання. Підгодівля бджіл, обробка вуликів і бджолосімей проти хвороб.

Ознайомлення з категоріями ставків. Ознайомлення з методами розведення та способами і технікою відлову риби.

1.6. ТЕХНОЛОГІЯ ЗАГОТІВЛІ І ЗБЕРІГАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ З ОСНОВАМИ ПЕРЕРОБКИ

Мета практики: набуття практичних навичок з організації, заготівлі, зберігання та переробки сільськогосподарської продукції.

База практики: з урахуванням місцевих умов та можливостей навчально-матеріальної бази широко практикується проведення практики на виробництві, екскурсії на заготівельні і переробні підприємства.

Як результат проходження практики студенти повинні **вміти:**

- готувати сільськогосподарську продукцію до зберігання основними способами; визначати основні види пошкоджень під час зберігання. Проводити основні технологічні операції з переробки зерна, овочів, фруктів, технічних культур;

- виробляти основні м'ясо-молочні вироби; розраховувати потребу в сировині та матеріалах на основі діючої нормативно-технічної документації.

Орієнтовний розподіл бюджету годин

Назва теми	Кількість годин		
	всього	в тому числі	
		на заняттях	самостійне вивчення
1. Способи підготовки зернових, овочевих, плодово-ягідних, технічних, олійних культур до зберігання	9	6	3
2. Оцінювання якості плодоовочевої продукції під час зберігання	12	6	6
3. Найпростіші способи переробки сільськогосподарської продукції	9	6	3
4. Консервування та інші способи переробки овочів і фруктів. Показники якості переробки продукції	12	6	6
5. Товарне оцінювання плодоовочевої продукції	12	6	6
Всього	54	30	24

1. Способи підготовки зернових, овочевих, плодово-ягідних, технічних, олійних культур до зберігання

Ознайомлення з основними способами підготовки сільськогосподарських культур до зберігання: очищення, сортування, калібрування, сушіння. Вплив компонентів зернової маси, механічних пошкоджень і хвороб плодоовочевої продукції, вмісту вологи в олійних культурах на якість зберігання.

2. Оцінювання якості плодоовочевої продукції під час зберігання

Ознайомлення з основними показниками якості плодоовочевої продукції. Причини втрат, види пошкоджень зерняткових і овочевих культур. Методика розрахунків втрат плодоовочевої продукції під час тривалого зберігання.

3. Найпростіші способи переробки сільськогосподарської продукції

Ознайомлення з найпростішими способами переробки сільськогосподарської продукції: виробництво борошна і круп, соління і маринування, виробництво олії і цукру. Ознайомлення з матеріально-технічною базою переробки.

4. Консервування та інші способи переробки овочів і фруктів. Показники якості переробки продукції

Екскурсія на плодоконсервний завод.

Ознайомлення з матеріально-технічною базою: первинний пункт переробки, основний технологічний конвеєр, наявність і видовий склад технологічного обладнання. Охорона праці та виробнича санітарія.

Ознайомлення з основними технологіями консервування овочів і фруктів. Робота лабораторії з контролю за якістю сировини і готової продукції.

5. Товарне оцінювання плодоовочевої продукції

Зовнішній вигляд, калібрування, механічні пошкодження. Виявлення хвороб плодів та овочів. Розрахунок втрат плодів та овочів під час тривалого зберігання.

1.7. ОРГАНІЗАЦІЯ І ПЛАНУВАННЯ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Мета практики: ознайомлення студентів зі специфікою майбутньої спеціальності, отримання первинних професійних умінь і навичок з дисципліни.

База практики: фермерські господарства, навчально-дослідні господарства, сільськогосподарські підприємства та організації різних форм власності.

Як результат проходження практики студенти повинні **вміти:**

- обчислювати потребу в матеріально-технічних ресурсах, складати технологічні карти і виробничі програми по фермерському господарству, укладати господарські договори, вести внутрігосподарські розрахунки витрат, визначати госпрозрахунковий дохід і заробітну плату працівників за кінцевими результатами, складати плани на конкретний період виробництва і реалізації продукції.

Орієнтовний розподіл бюджету годин

Назва теми	Кількість годин		
	всього	в тому числі	
		на заняттях	самостійне вивчення
1. Складання виробничої програми галузі тваринництва, рослинництва, промислових, допоміжних і обслуговуючих виробництв	12	6	6
2. Складання фонду оплати праці	9	6	3
3. Оперативне планування	9	6	3
4. Поточне планування	12	6	6
5. Стратегічне планування. Бізнес-план	12	6	6
Всього	54	30	24

1. Складання виробничої програми галузі тваринництва, рослинництва, промислових, допоміжних і обслуговуючих виробництв

Планування продуктивності та поголів'я тварин, валового виходу продукції тваринництва. Планування потреби в кормах та підстилці. Планування врожайності сільськогосподарських культур, норми виробництва продукції, посівних площ. Розрахунок потреби в добривах та насінні. Планування використання продукції рослинництва і тваринництва.

Планування роботи машинно-тракторного парку: спланувати обсяг польових механізованих робіт; витрати на експлуатацію МТП і собівартість 1 га ум.ет. оранки.

Планування роботи автотранспорту: спланувати обсяг роботи вантажного автотранспорту; розрахувати потребу та вартість палива і мастильних матеріалів; спланувати витрати на експлуатацію і собівартість одиниці роботи автотранспортних засобів.

Планування роботи живої тягової сили, розрахунок собівартості одного робочого коне-дня.

2. Складання фонду оплати праці

Планування потреби в трудових ресурсах. Складання балансу трудових ресурсів. Планування фонду оплати праці.

Розрахунок планових розцінок оплати праці, нараховування оплати праці працівникам рослинництва і тваринництва та керівникам і спеціалістам.

3. Оперативне планування

Встановлення потреби в техніці на конкретний робочий період (весняно-польові роботи, осінньо-польові роботи тощо).

Розробка оперативних планів за періодами сільськогосподарських робіт у рослинництві.

4. Поточне планування

Планування витрат на вирощування продукції рослинництва, тваринництва. Розрахунок планової собівартості 1 ц продукції рослинництва, тваринництва.

Визначення у технологічній карті витрат на вирощування конкретної сільськогосподарської культури та собівартості одиниці продукції.

5. Стратегічне планування. Бізнес-план

Перспективний план. Розробка планів організаційно-технічного удосконалення виробництва.

Аналітичні дані роботи підприємства. Планування обсягів виробництва продукції. Розрахунок витрат на виробництво і реалізацію продукції. Розробка плану маркетингу.

Планування реалізації продукції різними каналами.

Встановлення надходження виручки, розрахунок фінансових результатів від реалізації та рівня рентабельності.

Визначення точки беззбитковості виробництва і реалізації продукції, планування розподілу прибутку.

1.8. ПРАКТИКА З НАБУТТЯ РОБІТНИЧОЇ ПРОФЕСІЇ

1.8.1. Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва (категорія “А1”)

Завдання практики: набуття робітничої професії тракториста-машиніста сільськогосподарського виробництва (категорія “А1”).

Практичні заняття з набуття робітничої професії проводять у навчальних майстернях, лабораторіях, навчально-виробничій майстерні навчального закладу та інших сільськогосподарських підприємствах, на трактородромах.

Види навчання:

- слюсарні, монтажні-регулювальні роботи, вивчення будови тракторів та сільськогосподарських машин;

- індивідуальне навчання керування тракторами, робота на агрегатах (поза сіткою навчального плану):

управління тракторами – 32 години,
робота на агрегатах – 36 годин.

Завершується практика виконанням кваліфікаційної (пробної) роботи, підбраної з-поміж числа робіт, вказаних у кваліфікаційній характеристиці “Повинен уміти”.

Студентам, які пройшли навчання за навчальним планом і програмою та успішно склали кваліфікаційний екзамен:

- присвоюють кваліфікацію тракториста-машиніста сільськогосподарського виробництва (категорія “А1”);

- видають свідоцтво, що є підставою для складання випускного іспиту комісії Інспекції Держтехнагляду України і отримання посвідчення тракториста-машиніста сільськогосподарського виробництва (категорія “А1”).

Студенти, які не пройшли кваліфікаційні випробування, як виняток, можуть повторно скласти їх у період навчання в навчальному закладі.

КВАЛІФІКАЦІЙНА ХАРАКТЕРИСТИКА робітничої професії тракториста-машиніста сільськогосподарського виробництва (категорії “А1”)

Завдання та обов’язки

Самостійно виконує сільськогосподарські та інші механізовані роботи на колісних і гусеничних тракторах з потужністю двигуна до 73,5 кВт (до 100 к. с.), сільськогосподарських машинах, що агрегуються з тракторами цієї потужності згідно з вимогами агротехніки та агротехнології. Комплектує машинно-тракторні агрегати. Виконує транспортні роботи на тракторах з дотриманням правил дорожнього руху та правил перевезення вантажів.

Виконує щозмінне технічне обслуговування тракторів, сільськогосподарських машин, на яких працює. Визначає несправності тракторів, причіпних і начіпних знарядь та інших машин, що з ними агрегуються, усуває їх. Самостійно виконує технологічні регулювання робочих органів сільськогосподарських та інших машин і пристроїв до них.

Читає нескладні машинобудівні креслення, схеми, користується інструкціями з експлуатації машин. Раціонально використовує паливно-мастильні, гумотехнічні та інші експлуатаційні матеріали і запасні частини. Виконує слюсарні роботи середньої складності з технічного обслуговування та ремонту тракторів, сільськогосподарських та інших машин, що з ними агрегуються. Ремонтує, складає і регулює вузли та агрегати середньої складності тракторів і сільськогосподарських машин із заміною окремих частин і деталей. Готує трактори, сільськогосподарські та інші машини і знаряддя до зберігання.

Дотримується правил і норм з охорони праці, виробничої санітарії та пожежної безпеки.

Як результат проходження практики студенти повинні **знати:**

- правила, способи й особливості виконання сільськогосподарських та інших робіт машинно-тракторними агрегатами згідно з вимогами агротехніки та агротехнології;

- будову, принцип дії колісних і гусеничних тракторів;

- вимоги до комплектування машинно-тракторних агрегатів для виконання механізованих робіт;

- ознаки та причини основних несправностей тракторів, сільськогосподарських та інших машин і способи їх усунення;

- системи технічного обслуговування, ремонту тракторів, сільськогосподарських та інших машин;

- правила дорожнього руху та перевезення вантажів;

- правила зберігання та способи захисту від корозії тракторів, сільськогосподарських та інших машин;

- основи організації оплати праці й соціально-трудоких відносин у сільськогосподарському виробництві;

- основні властивості паливно-мастильних матеріалів та охолоджувальних рідин;

- способи виконання слюсарних робіт під час технічного обслуговування та ремонту тракторів, сільськогосподарських та інших машин, що з ними агрегуються;

- методи виявлення і способи усунення дефектів у роботі машин та окремих агрегатів;

- зміст і правила оформлення первинних документів з обліку роботи машин (облікового листа тракториста-машиніста, дорожнього листа та інших документів);

- норми продуктивності та витрати паливно-мастильних матеріалів на виконання основних механізованих робіт;

- шляхи зменшення собівартості виконуваних робіт, методи та засоби підвищення продуктивності праці;

- правила і норми з охорони праці, виробничої санітарії та пожежної безпеки під час експлуатації та обслуговування тракторів, сільськогосподарських та інших машин, вимоги законодавства з питань охорони довкілля.

Як результат проходження практики студенти повинні **вміти:**

- самостійно виконувати сільськогосподарські і меліоративні роботи на колісних тракторах класу до 20 кН включно, гусеничних тракторах класу до 30 кН включно, сільськогосподарських і меліоративних машинах, що агрегуються з цими тракторами, включаючи бульдозери, відповідно до вимог агротехніки та агротехнології. Комплектувати машинно-тракторні агрегати;

- виконувати транспортні роботи на тракторах з дотриманням правил дорожнього руху та правил перевезення вантажів; щозмінне технічне обслуговування тракторів, сільськогосподарських і меліоративних машин, на яких працює; визначати несправності тракторів, причіпних і начіпних знарядь та інших машин, що з ними агрегуються, усувати їх;

- самостійно виконувати технологічні регулювання робочих органів сільськогосподарських і меліоративних машин та пристроїв до них;
- читати нескладні машинобудівні креслення, схеми, користуватися інструкціями з експлуатації машин;
- виконувати під наглядом майстра-налагоджувальника з технічного обслуговування машинно-тракторного парку роботи з періодичного технічного обслуговування і ремонту тракторів цієї категорії, сільськогосподарських і меліоративних машин;
- раціонально використовувати паливно-мастильні, гумо-технічні та інші експлуатаційні матеріали і запасні частини;
- готувати трактори, сільськогосподарські і меліоративні машини та знаряддя до зберігання;
- виконувати роботи з додержанням правил і норм охорони праці, виробничої санітарії та протипожежного захисту, а також вимог охорони довкілля.

Кваліфікаційні вимоги

Повна або базова загальна середня освіта. Успішне складання екзаменів на право керування машинами категорії “А1” без вимог до стажу роботи.

Сфера професійного використання випускника

Сільське господарство. Надання послуг сільськогосподарською технікою.

Орієнтовний розподіл бюджету годин

Назва розділу	Кількість годин		
	всього	в тому числі	
		на заняттях	самостійне вивчення
1. Інструктаж з охорони праці. Ознайомлення з підприємством	6	4	2
2. Слюсарні роботи	30	18	12
3. Трактори	90	58	32
4. Сільськогосподарські машини	90	60	30
5. Індивідуальне навчання	68	68	
5.1. Керування трактором	32	32	
5.2. Робота на машинно-тракторних агрегатах	36	36	
Загальний обсяг навчального часу (без урахування п.5)	216	140	76

1. ІНСТРУКТАЖ З ОХОРОНИ ПРАЦІ. ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ПІДПРИЄМСТВОМ

Значення виробничого навчання у процесі підготовки кваліфікованих робітників. Ознайомлення з програмою виробничого навчання тракториста-машиніста сільськогосподарського виробництва категорії А1, робочою інструкцією щодо виконання робіт та інструкцією з охорони праці, майстернею.

Ознайомлення із сільськогосподарським підприємством, його територією, площею, плануванням, розташуванням.

Ознайомлення з режимом роботи та правилами внутрішнього розпорядку, організацією робочого місця.

Інструктаж з охорони праці. Причини і види травматизму. Безпечні прийоми роботи. Засоби захисту, передбачені конструкцією (огороження, блокувальні пристрої, дистанційне керування, сигналізація тощо). Індивідуальні засоби захисту.

Пожежна безпека. Причини загоряння і заходи щодо його усунення. Призначення і користування пінними і вуглекислими вогнегасниками. Правила поведінки в разі виникнення пожеж.

Електробезпека. Захисне заземлення обладнання у майстерні. Правила користування електроінструментом. Перша допомога в разі враження електричним струмом.

Вимоги безпеки праці до обладнання і робочих місць. Порядок закріплення слухачів за робочими місцями.

2. СЛЮСАРНІ РОБОТИ

Орієнтовний розподіл бюджету годин

Тема, зміст	Кількість годин		
	всього	в тому числі	
		на заняттях	самостійне вивчення
1. Розмітка, рубання, випрямлення та згинання металу	7	4	3
2. Різання та обпилювання металу	5	3	2
3. Свердління, зенкування та розвертання отворів	7	4	3
4. Нарізування різьби	5	3	2
5. Клепання, паяння, шабрування, запресовування та випресовування деталей	6	4	2
Всього	30	18	12

1. Розмітка, рубання, випрямлення та згинання металу

Інструктаж з охорони праці, організації робочого місця.

Організація робочого місця під час виконання розмітки. Інструмент, його види і будова. Розмічальна плита. Визначення придатності заготовки чи деталі, підготовка до проведення розмітки. Розмітка осьових ліній, накернування. Перевірка розмітки і накернування деталей. Розмітка за шаблоном, зразком, місцем. Розмітка олівцем. Точна розмітка. Дефекти. Розмітка механічними кернерами, іншими приладами.

Рубання зубилом листів сталі. Вирубуння крейцмейселем прямолінійних і криволінійних пазів на широкій поверхні чавунних деталей за розмічальними рисками. Вирубуння шару з поверхні чавунної деталі після попереднього прорубуння канавок крейцмейселем і перевіркою розмірів вимірювальною лінійкою. Прорубуння канавок канавковим крейцмейселем. Вирубуння на плиті заготовок різних контурів із листового металу. Обрубуння крайка під зварювання. Випрямлення за допомогою ручного преса. Випрямлення труб із сортової сталі. Згинання металу. Згинання крайка листової сталі в лещатах, на плиті з використанням пристосувань.

Рубання, випрямлення та згинання металу з використанням електричного та пневматичного інструменту.

Згинання кілець із дроту та листової сталі. Згинання труб у спеціальному пристрої та з наповнювачем.

2. Різання та обпилювання металу

Інструктаж з охорони праці, організації робочого місця.

Різання труб труборізом. Різання сталі абразивними кругами.

Різання металу з використанням ручного, електричного та пневматичного інструменту.

Обпилювання деталей різних профілів за коміром (кондуктором).

Обпилювання і зачищення різних поверхонь вручну.

Обпилювання і зачищення різних поверхонь з використанням електричного та пневматичного інструменту.

3. Свердління, зенкування та розвертання отворів

Інструктаж з охорони праці, організації робочого місця.

Ознайомлення на робочому місці з будовою свердлильного верстата. Керування свердлильним верстатом.

Загострення свердел.

Встановлення свердлильних патронів, перехідних втулок.

Кріплення свердел та заготовок.

Свердління наскрізного отвору за розміткою у металі рівної товщини. Свердління отворів у деталях за шаблонами. Свердління за кондуктором і розміткою, під розвертання.

Зенкування просвердлених отворів під головки болтів, гвинтів, заклепок.

Розвертання вручну циліндричних і конічних отворів чорновими і чистовими розвертками.

4. Нарізування різьби

Інструктаж з охорони праці, організації робочого місця.

Підготовка інструменту до нарізування різі.

Прогін круглими і розсувними плашками різі на гвинтах (болтах).

Нарізування різі на стрижні, внутрішньої різі. Прогін різі мітчиком у наскрізних отворах.

Нарізування різі мітчиками у наскрізних і глухих отворах.

Перевірка якості різі.

5. Клепання, паяння, шабрування, запресовування та випресовування деталей

Організація робочого місця і безпечні прийоми під час виконання процесів клепання, запресовування, випресовування.

Підготовка деталей до клепання, утворення отворів під заклепку в з'єднаних деталях свердлінням або пробиванням. Зенкування гнізда, вставляння заклепки в отвір, клепання. Склепування двох листів внакладку заклепами із потайними та напівкруглими головками.

Запресування і випресування втулок, пальців, інших деталей вручну і на гвинтовому пресі.

Виконання робіт з використанням електричного та пневматичного інструменту.

Підготовка поверхонь для паяння м'якими та твердими припоями. Підбір і підготовка флюсів. Очищення, нейтралізація і промивання місць з'єднання після паяння.

Підготовка поверхонь до склеювання, підбір клеючих речовин, виконання операцій із склеювання деталей. Контроль якості.

Підготовка поверхонь, інструменту, плити і допоміжних матеріалів до шабрування. Шабрування поверхонь за 11–12 квалітетами. Попереднє і остаточне шабрування широких і вузьких поверхонь. Перевірка точності розміщення пришаброваних поверхонь і точності шабрування.

Інструмент, пристосування та обладнання, які використовують під час виконання припасування. Контроль якості.

3. ТРАКТОРИ

Орієнтовний розподіл бюджетних годин

Назва	Кількість годин		
	всього	в тому числі	
		на заняттях	самостійне вивчення
1. Кривошипно-шатунний і газорозподільний механізми двигуна	9	6	3
2. Система мащення і охолодження	5	3	2
3. Система живлення	9	5	4
4. Система пуску	4	3	1
5. Трансмсія тракторів. Зчеплення	5	3	2
6. Коробка передач гусеничних тракторів	4	3	1
7. Коробка передач, ведучі мости колісних тракторів	5	3	2
8. Задні мости, механізми керування і ходова частина гусеничних тракторів	7	4	3
9. Ходова частина, механізми керування колісних тракторів	7	4	3
10. Гальмівні системи тракторів	4	3	1
11. Робоче обладнання тракторів	4	3	1
12. Допоміжне та додаткове обладнання тракторів	3	2	1
13. Електричне обладнання тракторів	4	3	1
14. Технічне обслуговування колісних і гусеничних тракторів	5	3	2
15. Ремонт тракторів	9	6	3
16. Підготовка трактора до зберігання та зняття із зберігання	6	4	2
Всього	90	58	32

1. Кривошипно-шатунний і газорозподільний механізми двигуна

Головка циліндра, блок-картер. Прокладка. Гільза циліндрів, поршень, поршневі кільця і пальці. Шатуни з підшипниками. Колінчастий вал, корінні підшипники. Маховик.

Вимоги до затягування кришок підшипників. Послідовність затягування гайок кріплення головки блока циліндрів.

Зрівноважувальний механізм.

Корпус розподільних шестерень, його кришки, корпус ущільнення.

Коромисла зі стояками, клапани, гнізда головки циліндрів, клапанний механізм. Розподільний вал, штовхані, штанги штовханів. Установка розподільних шестерень за мітками.

Взаємодія кривошипно-шатунного та газорозподільного механізмів.
Декомпресійний механізм. Регулювання клапанів.

2. Система мащення і охолодження

Схема системи мащення. Піддон. Масляний насос. Фільтри. Масляний радіатор. Клапани системи мащення. Сапун. Підведення масла до поверхонь мащення механізмів і систем двигуна.

Система рідинного охолодження, їх загальна схема. Термостат. Схеми циркуляції охолоджувальних рідин під час роботи пускового двигуна, прогрітого і непрогрітого двигунів. Радіатор, вентилятор, насос. Робочі (охолодні) рідини.

Особливості систем повітряного охолодження.

Вентилятор. Охолодні ребра (на прикладі двигуна Д-144 або Д-21 А).

3. Система живлення

Загальна схема системи живлення двигуна.

Паливний бак, паливопроводи, паливні фільтри, підкачувальний насос. Паливний насос високого тиску, плунжерні пари, нагнітальний клапан. Форсунки, розпилювачі. Привод паливного насоса. Регулювання моменту початку подавання палива, рівномірності подавання та загальної продуктивності насоса.

Відцентровані регулятори частоти обертання колінчастого вала. Механізм керування. Перевірка моменту початку подавання палива.

Турбокомпресор. Повітряні фільтри. Впускні та випускні колектори. Випускна труба. Глушник.

Загальна схема системи живлення пускового двигуна.

4. Система пуску

Пусковий двигун (ПД-ІОУ. П-350). Карбюратор і регулятор вала. Зчеплення, обгінна муфта, автомат вмикання.

Запуск пускового двигуна електричним стартером та вручну. Передпускові підігрівачі.

5. Трансмісія тракторів. Зчеплення

Загальні схеми трансмісій. Зчеплення тракторів ТЗ-80/82. МТЗ-920. Т-40А, Т-150. Сервомеханізм, механізми керування зчепленням. Гальмівце. Карданні вали.

6. Коробка передач гусеничних тракторів

Коробка передач – корпус коробки, вали і шестерні, підшипники. Механізм перемикачів, замок, механізм блокування. Осьове фіксування валів. Передача обертання за різних схем увімкнення.

Гідросистема коробки передач трактора Т-150.

7. Коробка передач, ведучі мости колісних тракторів

Напівжорстка муфта і редуктор привода насосів. Коробка передач. Корпус коробки, вали, шестерні, підшипники. Механізм перемикачів – замок, фіксатор, механізм блокування. Гідросистема трансмісії – гідропідтискні фрикціони, гідроаккумулятори, золотники. Приводи управління коробкою передач; гальмо-синхронізатор, важелі й валики перемикачів.

Карданна передача. Диференціал вільного ходу. Ведучі мости, диференціали, кінцеві передачі, колісні редуктори.

8. Задні мости, механізми керування і ходова частина гусеничних тракторів

Картери задніх мостів. Головні передачі. Механізми повороту. Механізми керування. Кінцеві передачі. Остов гусеничного трактора.

Гусеничний рушій. Ведучі зірочки, опорні котки, каретки, підтримувальні ролики, напрямні колеса, натяжні пристрої. Ресори.

Процес роз'єднання, з'єднання і натягування гусеничних ланцюгів.

9. Ходова частина, механізми керування колісних тракторів

Рами – з'єднувальні пристрої, причіпні пристрої. Колеса – диски, шини.

Передній міст – підвіска. Амортизатори. Ресори. Гідропідсилювач рульового керування – насос, золотник, гідроциліндр.

10. Гальмівні системи тракторів

Гальмові рідини. Види і схеми гальмівних систем. Розміщення збірних одиниць на тракторі (ЮМЗ-6, МТЗ-80/82, МТЗ-920, Т-150).

Пневматична гальмівна система трактора МТЗ-80 і ЮМЗ-6, барабанні гальмівні механізми, компресор, всмоктувальні і нагнітальні трубопроводи, важіль гальмівної педалі, тяги, гальмівний кран, трубопроводи, роз'єднувальний кран, з'єднувальна головка, головний циліндр, пневматичний перехідник, манометр, регулятор тиску. Регулювання гальмівної системи.

11. Робоче обладнання тракторів

Гідропривід – робоча рідина, баки, насос. Розподільники, гідроциліндри, маслопроводи, гідроапаратура. Начіпні механізми і силовий регулятор.

Механізми відбору потужності – вал відбору потужності, привідний шків, привідна лебідка.

12. Допоміжне та додаткове обладнання тракторів

Причіпний пристрій, буксирний гак.

Опалення та вентиляція кабіни. Склоочисники. Сидіння та регулювання його положення.

13. Електричне обладнання тракторів

Акумуляторні батареї, генераторні установки, їх будова.

Приготування електроліту і вимірювання його густини аерометром. Вимірювання електрорушійної сили і напруги акумулятора навантажувальною вилкою.

Єдині правила експлуатації акумуляторних батарей і догляд за ними.

Генератори, розміщення їх на тракторах. Розбирання генератора на основні вузли, вивчення будови і роботи. Користуючись монтажною схемою та генератором, прослідкувати за роботою генератора змінного струму з випрямлячем.

Перевірка роботи генератора на стенді. Виконання операцій з догляду за генераторами.

Розбирання, вивчення конструкції і складання фар, перемикачів світла. Регулювання світла фар.

14. Технічне обслуговування колісних і гусеничних тракторів

Суть технічного обслуговування, види та періодичність. Проведення операцій щозмінного ТО, ТО-1 та ТО-2. Вивчення обладнання та інструменту, який використовують під час проведення ТО. Вивчення обладнання для безрозбірної перевірки технічного стану двигунів, гідросистем. Оцінювання технічного стану циліндро-поршневої групи та гідросистеми, перевірка герметичності впускних повітропроводів.

15. Ремонт тракторів

Інструктаж за змістом занять, безпека праці під час організації робочого місця. Вивчення та освоєння прийомів із проведення ремонту трактора агрегатним методом: заміна двигуна, коробки передач, муфт зчеплення, гідроагрегатів тощо.

16. Підготовка трактора до зберігання та зняття із зберігання

Вивчення операцій з підготовки тракторів до зберігання. Вивчення вимог Державного стандарту з постановки машин на зберігання. Ознайомлення з обладнанням для проведення робіт з постановки техніки на зберігання. Виконання операцій щодо підготовки трактора до зберігання:

- розвантаження пневматичних шин;
- герметизація;
- консервація та фарбування.

4. СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ МАШИНИ

Орієнтовний розподіл бюджету годин

Тема, зміст	Кількість годин		
	всього	в тому числі	
		на заняттях	самостійне вивчення
1. Машини для основного обробітку ґрунту	5	3	2
2. Машини для поверхневого обробітку ґрунту	8	5	3
3. Машини для приготування та внесення добрив	6	3	3
4. Машини для сівби	8	6	2
5. Картоплесаджалки та розсадосядильні машини	6	4	2
6. Машини для захисту рослин	5	3	2
7. Машини для заготівлі кормів	8	6	2
8. Машини для збирання зернових культур	8	6	2
9. Машини для післязбиральної обробки зерна	6	4	2
10. Льонозбиральні машини	5	3	2
11. Картоплезбиральні машини	6	4	2
12. Кукурудзозбиральні машини	6	4	2
13. Бурякозбиральні машини	6	4	2
14. Машини для зрошення. Машини для збирання овочевих культур. Тракторні причепа	7	5	2
Всього	90	60	30

1. Машини для основного обробітку ґрунту

Вивчення будови причіпного та начіпного плугів. Зняття і розбирання корпусу плуга, дискового ножа; вивчення їх будови, складання та кріплення до рами.

Вивчення будови гвинтових механізмів заднього колеса причіпного плуга та опорного колеса начіпного плуга. Встановлення на плуг передплужника і дискового ножа. Встановлення плуга на задану глибину оранки.

Встановлення автозчіпки на начіпний плуг. Проведення регулювання начіпного плуга у вертикальній та горизонтальній площинах.

Вивчення особливостей будови ярусних та оборотних плугів, їх підготовка до роботи.

Технічне обслуговування плугів.

Вивчення та освоєння прийомів із проведення дефектування робочих органів ґрунтообробних машин, нескладного ремонту робочих органів ґрунтообробних машин із застосуванням слюсарних робіт. Перевірка якості ремонту.

Виконання робіт із підготовки машин до зберігання, вибір місця зберігання. Забезпечення захисту машин від корозії під час постановки на зберігання. Технічне обслуговування у процесі підготовки до зберігання і в період зберігання.

Виконання робіт зі зняття машин із зберігання.

2. Машини для поверхневого обробітку ґрунту

Вивчення загальної будови дискового луцильника. Розбирання дискової батареї і вивчення її роботи.

Встановлення луцильника на різні кути атаки. Освоєння методики переведення луцильника в транспортне положення та з транспортного в робоче. Провести технічне обслуговування луцильника.

Вивчення будови зубових і дискових борін. Підготовка агрегату до боронування.

Встановлення дискової борони на задану глибину обробітку. Вивчення будови шлейф-борони та котків. Проведення технічного обслуговування борін і котків.

Вивчення будови культиваторів для суцільного та міжрядного обробітку ґрунту.

Встановлення культиватора на задану глибину обробітку. Встановлення робочих органів для міжрядного обробітку заданої культури. Встановлення туковисівного апарату та регулювання на задану норму внесення добрив.

Комбіновані машинно-тракторні агрегати, особливості будови та регулювання.

Технічне обслуговування культиваторів.

Вивчення та освоєння прийомів із проведення дефектування робочих органів машин для поверхневого обробітку ґрунту, нескладного ремонту робочих органів із застосуванням слюсарних робіт. Перевірка якості ремонту.

Виконання робіт із підготовки машин до зберігання, забезпечення захисту машин від корозії під час постановки їх на зберігання, технічне обслуговування у процесі підготовки до зберігання і в період зберігання.

Виконання робіт щодо зняття машин із зберігання.

3. Машини для приготування та внесення добрив

Вивчення будови та роботи машин для розтарування, подрібнення мінеральних добрив і підготовка їх до роботи.

Вивчення будови розкидачів органічних і мінеральних добрив, регулювання та підготовка до роботи. Встановлення на задану норму внесення добрив.

Ознайомлення з будовою та роботою навантажувачів та змішувачів-навантажувачів.

Технічне обслуговування однієї з машин для підготовки, навантаження та внесення добрив.

Виконання робіт із підготовки машин до зберігання, вибір місця зберігання, забезпечення захисту машин від корозії під час постановки їх на зберігання, технічне обслуговування у процесі підготовки до зберігання і в період зберігання.

Виконання робіт щодо зняття машин із зберігання.

4. Машини для сівби

Вивчення загальної будови зернової сівалки.

Ознайомлення з будовою висівних апаратів, їх приводом та регулюваннями.

Зняття, розбирання, вивчення будови, складання та встановлення сошника. Ознайомлення з будовою різних типів сошників.

Розставлення сошників на задану схему сівби. Перевірка та регулювання висівних апаратів на рівномірність висіву і глибину загортання насіння та добрив. Встановлення сівалки на задану норму висіву і глибину загортання насіння та добрив. Регулювання маркера для заданих умов. Вивчення будови та основних прийомів підготовки до роботи сівалки для сівби кукурудзи, цукрового буряку, льону, овочів.

Підготовка сівалки до роботи. Технічне обслуговування сівалки.

Вивчення та освоєння прийомів із проведення дефектування робочих органів, ремонту бракованих деталей, проведення нескладного ремонту робочих органів. Перевірка якості ремонту.

Виконання робіт із підготовки машин до зберігання, вибір місця зберігання, забезпечення захисту машин від корозії під час постановки їх на зберігання, технічне обслуговування в процесі підготовки до зберігання і в період зберігання.

Виконання робіт щодо зняття машин із зберігання.

5. Картоплесаджалки та розсадосадильні машини

Вивчення загальної будови і процесу роботи начіпної картоплесаджалки. Взаємодія деталей садильного апарата, сошника, туковисівного апарата.

Вивчення регулювання картоплесаджалки та порядок її підготовки до роботи. Технічне обслуговування картоплесаджалки.

Вивчення будови розсадосадильних машин. Розбирання, вивчення будови, складання та встановлення садильного апарата; регулювання його на заданий режим посадки.

Виконання всіх робочих регулювань розсадосадильної машини.

Технічне обслуговування розсадосадильної машини.

Вивчення та освоєння прийомів із проведення дефектування робочих органів, проведення нескладного ремонту робочих органів. Перевірка якості ремонту.

Виконання робіт із підготовки машин до зберігання, вибір місця зберігання, забезпечення захисту машин від корозії під час постановки їх на зберігання, технічне обслуговування у процесі підготовки до зберігання і в період зберігання.

Виконання робіт щодо зняття машин із зберігання.

6. Машини для захисту рослин

Правила безпеки праці під час роботи з отрутохімікатами.

Вивчення будови та технологічного процесу роботи обприскувача.

Підбір і встановлення кількості розпилювачів та тиску в нагнітальній магістралі. Приготування робочого розчину та заправка обприскувача.

Вивчення будови і процесу роботи протруювача насіння. Підготовка протруювача насіння до роботи.

Особливості будови аерозольних генераторів і фумігаторів.

Вивчення змісту технічного обслуговування машин.

Вивчення та освоєння прийомів ремонту обприскувача, розбирання і заміни ущільнень насоса.

Виконання робіт із підготовки машин до зберігання, забезпечення захисту машин від корозії під час постановки їх на зберігання, технічне обслуговування у процесі підготовки до зберігання і в період зберігання.

Виконання робіт щодо зняття машин із зберігання.

7. Машини для заготівлі кормів

Безпека праці під час роботи на машинах для заготівлі кормів.

Вивчення будови та роботи косарок. Зняття, вивчення будови, складання та встановлення ножа. Розбирання механізму приводу ножа.

Вивчення будови та роботи граблів.

Вивчення будови та технологічного процесу роботи прес-підбирачів.

Вивчення будови, технологічного процесу роботи та регулювань силосозбирального комбайна.

Вивчення будови та технологічного процесу роботи кормозбирального комбайна.

Підготовка до роботи однієї з машин для заготівлі кормів.

Вивчення та освоєння прийомів із проведення ремонту різальних апаратів косарок (заміна ножа, сегментів, протиризальних пластин).

Виконання робіт із підготовки кормозбиральних машин до зберігання, забезпечення захисту машин від корозії під час постановки їх на зберігання, технічне обслуговування у процесі підготовки до зберігання і в період зберігання.

Виконання робіт щодо зняття машин із зберігання.

8. Машини для збирання зернових культур

Вивчення будови, технологічного процесу роботи та регулювань валкових жаток.

Вивчення будови і технологічного процесу роботи зернозбирального комбайна.

Вивчення будови, технологічного процесу роботи та регулювань молотильного апарата комбайна.

Вивчення будови і технологічного процесу очищення комбайна. Регулювання молотильного апарата та очищення комбайна для обмолоту відповідної культури.

Вивчення будови і принципу дії пристроїв для збирання незернової частини врожаю.

Вивчення та освоєння прийомів із проведення ремонту різальних апаратів жаток (заміна ножа, сегментів, протиризальних пластин).

Виконання робіт із підготовки машин до зберігання, забезпечення захисту машин від корозії під час постановки їх на зберігання, технічне обслуговування у процесі підготовки до зберігання і в період зберігання.

Виконання робіт щодо зняття машин із зберігання.

9. Машини для післязбиральної обробки зерна

Способи очищення і сортування зерна.

Вивчення будови і технологічного процесу роботи повітряно-решітної зерноочисної машини.

Вивчення будови і технологічного процесу роботи повітряно-решітної зерноочисної машини.

Технологічне налагодження ворохоочисної машини ОВС-25 для заданої культури.

Особливості будови комплексу КЗС-20Ш і спеціальних зерноочисних машин.

Вивчення та освоєння прийомів із проведення ремонту і заміни транспортерів очисних машин.

Виконання робіт із підготовки машин до зберігання, забезпечення захисту машин від корозії під час постановки їх на зберігання, технічне обслуговування у процесі підготовки до зберігання і в період зберігання.

Виконання робіт щодо зняття машин із зберігання.

10. Льонозбиральні машини

Вивчення будови, технологічного процесу роботи і регулювань льонобралок.

Вивчення будови, технологічного процесу роботи і регулювань льонокомбайна.

Вивчення будови, технологічного процесу роботи і регулювань льономолотарки.

Вивчення особливостей будови та технологічного процесу роботи перевертача стрічки льону і підбирача трести.

Підготовка до роботи однієї з машин для збирання льону.

Виконання робіт із підготовки льонозбиральних машин до зберігання, забезпечення захисту машин від корозії під час постановки їх на зберігання, технічне обслуговування у процесі підготовки до зберігання і в період зберігання.

Виконання робіт щодо зняття машин із зберігання.

11. Картоплезбиральні машини

Вивчення будови начіпного картоплекопача елеваторного або вібраційного типу, підготовка їх до роботи.

Вивчення будови та робочого процесу картоплезбирального комбайна.

Підготовка комбайна до роботи в заданих умовах збирання.

Ознайомлення з будовою та роботою картоплесортувальних пунктів.

Технічне обслуговування картоплезбиральних машин.

Вивчення та освоєння прийомів із проведення нескладного ремонту картоплезбиральних машин.

Виконання робіт щодо підготовки машин до зберігання, забезпечення захисту машин від корозії під час постановки їх на зберігання, технічне обслуговування у процесі підготовки до зберігання і в період зберігання.

Виконання робіт щодо зняття машин із зберігання.

12. Кукурудзозбиральні машини

Вивчення будови та робочого процесу причіпних та самохідних кукурудзозбиральних комбайнів. Підготовка їх до роботи, регулювання.

Вивчення операцій технічного обслуговування комбайнів і правил постановки на зберігання.

Вивчення будови та роботи очисника качанів і молотарки для обмолочування качанів кукурудзи.

Технічне обслуговування картоплезбиральних машин.

Вивчення та освоєння прийомів із проведення нескладного ремонту очисника качанів та молотарки для їх обмолоту.

Виконання робіт із підготовки машин до зберігання, забезпечення захисту машин від корозії під час постановки їх на зберігання, технічне обслуговування у процесі підготовки до зберігання і в період зберігання.

Виконання робіт щодо зняття машин із зберігання.

13. Бурякозбиральні машини

Вивчення загальної будови та робочого процесу гичкозбиральної машини.

Вивчення будови робочих органів гичкозбиральної машини, їх регулювання.

Вивчення будови та технологічного процесу роботи коренезбиральної машини.

Підготовка комбайна до роботи та операції технічного обслуговування. Регулювання системи автоматичного водіння.

Вивчення загальної будови та процесу роботи буряконавантажувача, підготовка його до роботи. Технічне обслуговування бурякозбиральних машин.

Вивчення та освоєння прийомів із проведення нескладного ремонту причіпних бурякозбиральних машин.

Виконання робіт із підготовки машин до зберігання, забезпечення захисту машин від корозії під час постановки їх на зберігання, технічне обслуговування у процесі підготовки до зберігання і в період зберігання.

Виконання робіт щодо зняття машин із зберігання.

14. Машини для зрошення. Машини для збирання овочевих культур. Тракторні причепа

Вивчення загальної будови дощувальної машини.

Вивчення загальної будови та процесу роботи капустозбирального комбайна.

Вивчення будови та процесу роботи машин для збирання столових коренеплодів.

Вивчення будови та процесу роботи машин для збирання томатів.

Вивчення загальної будови копача цибулі. Встановлення підкопувальних органів на робочу глибину.

Регулювання та операції технічного обслуговування копача.

Вивчення загальної будови тракторного одноосьового напівпричепа та двоосьового причепа.

Зняття та демонтаж колеса причепа, вивчення його будови.

Монтаж колеса, накачування повітря до потрібного тиску та встановлення його на місце.

Вивчення будови підіймача платформи та його дії від гідросистеми трактора.

Вивчення будови гальм на причепах та їх приводах. Регулювання гальма. Технічне обслуговування причепа.

Виконання робіт із підготовки машин до зберігання, забезпечення захисту від корозії під час постановки їх на зберігання, технічне обслуговування у процесі підготовки до зберігання і в період зберігання.

Виконання робіт щодо зняття машин із зберігання.

5. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАННЯ

Завдання індивідуального навчання студентів – набуття вмінь і навичок керування тракторами і робота на агрегатах. Індивідуальне навчання проводять поза сіткою навчального плану з відривом від занять, паралельно теоретичному і практичному навчанню під керівництвом майстрів виробничого навчання.

Майстер вчасно готує машину (агрегат) до занять і складає необхідну документацію – календарно-тематичний план проведення занять, графік виконання студентами завдань, навчальні маршрути.

Основними документами індивідуального навчання керування трактором та роботи на машинно-тракторних агрегатах є дорожній лист, журнал і карточка обліку індивідуального навчання, яку видають студентам перед початком практики.

Кожне заняття починається з перевірки підготовки студента до виконання вправи. Майстер ознайомлює студентів із завданнями, які вони повинні опрацювати, проводить інструктаж з охорони праці. Для проведення індивідуальних занять розробляють детальні інструкційні картки, які використовують під час проведення занять.

5.1. Водіння трактора

Прийоми користування органами керування трактора

Інструктаж з техніки безпеки. Призначення важелів і педалей трактора, прийоми користування ними. Правильна посадка тракториста в кабіну. Перевірка показників контрольних приладів. Виконання вправи користування важелями і педалями.

Запуск двигуна

Інструктаж з техніки безпеки. Послідовність перевірки готовності двигуна до запуску. Прийоми запуску пускового і дизельного двигунів. Особливості запуску двигуна в холодний період. Вправи із запуску пускового і основного двигунів, а також зрушення з місця і зупинка трактора з працюючим двигуном.

Водіння трактора по прямій і з поворотом

Інструктаж з техніки безпеки, запуск двигуна. Вправи із зрушення трактора з місця. Водіння трактора по прямій, з плавними і крутими поворотами вправо і вліво до досягнення впевненості в прийомах користування всіма органами керування трактора. Вправи виконують спочатку на першій, потім на другій, а в кінці на третій передачі з дотриманням правил дорожнього руху.

Водіння трактора в складних дорожніх умовах і на підвищених швидкостях

Інструктаж з техніки безпеки. Вправи з водіння трактора по твердій кам'янистій дорозі, нерівній, слизькій або брудній дорозі. Водіння трактора по підйомах і спусках. Зупинка трактора і зрушення його з місця під час спуску і підйому.

Вправи з водіння трактора на підвищених швидкостях – до 10 км/год по прямій і з поворотами.

Вправи виконують з дотриманням правил дорожнього руху.

Водіння трактора заднім ходом

Інструктаж з техніки безпеки. Вправи зрушення трактора з місця заднім ходом, з під'їзду до причіпних і начіпних знарядь, в'їзду в умовні ворота спочатку переднім, а потім заднім ходом.

Вправи проводять до досягнення точності руху.

Водіння трактора в нічний час

Інструктаж з техніки безпеки. Перевірка готовності двигуна до запуску, запуск двигуна трактора, перевірка роботи освітлення і сигналізації.

Водіння трактора в агрегаті із сільськогосподарською машиною за зазначеними віхами і маркерними лініями

Інструктаж з охорони праці.

Вправи з водіння трактора в агрегаті із сільськогосподарською машиною за зазначеними віхами і маркерними лініями.

Водіння трактора за заданим маршрутом з орієнтирами, що розміщені на рівному місцевості.

5.2. Робота на машинно-тракторних агрегатах

Навчають роботі на машинно-тракторних агрегатах одночасно та в поєднанні з навчальною практикою з технології вирощування сільськогосподарських культур і технологічною практикою.

Робота на орних агрегатах. Вступний інструктаж. Інструктаж з охорони праці на робочому місці. Технічне обслуговування трактора і плуга. Підготовка і регулювання плуга на задані умови роботи. Регулювання і під'єднання

передплужника і дискового ножа. Встановлення колеса плуга для проведення першої борозни. Вибір способу руху орного агрегату. Розбивка поля, визначення поворотної смуги, управління орним агрегатом під час проведення першої борозни по віхах та інших орієнтирах. Робота плуга на підвищених швидкостях. Періодичний контроль глибини оранки і якості виораної площі.

Робота на агрегатах для суцільної культивуації. Вступний інструктаж з охорони праці на робочому місці. Проведення технічного обслуговування. Комплектування культиваторного агрегату в натурі.

Підготовка борін зчепу, тяги і ланцюгів, що з'єднують борони з зчіпкою. Підготовка культиватора до роботи, перевірка заточки і розстановка робочих органів культиватора. Регулювання культиватора на задані умови роботи. Відмітка поворотних смуг, періодичний контроль якості суцільної культивуації.

Робота на підвищених швидкостях.

Робота на посівному агрегаті. Вступний інструктаж з охорони праці на робочому місці. Комплектування посівного агрегату, проведення технічною обслуговування. Підготовка сівалки до роботи. Перевірка якості кріплення вузлів і агрегатів, мащення механізмів. Установка сошників відповідно до заданої схеми сівби. Регулювання. Регулювання сівалки на задану норму висіву насіння. Підготовка поля до роботи. Встановлення місця заправки сівалки, розрахунок вильоту маркера і його встановлення. Проведення сівби. Періодичний контроль якості сівби.

Робота посівного агрегату на підвищеній швидкості.

Робота на агрегаті для міжрядного обробітку просапних культур. Вступний інструктаж. Інструктаж з охорони праці на робочому місці. Комплектування культиваторного агрегату. Підготовка до роботи культиватора. Визначення захисної зони. Розстановка лап культиватора відповідно до заданої схеми сівби. Регулювання глибини ходу робочих органів.

Робота на збиральних агрегатах. Перевірка стану приймання агрегату для збирання зернових, картоплі, кукурудзи на зерно і силос, цукрових буряків. Огляд площі.

Пробний заїзд. Виконання робіт із збирання, використання методів і прийомів кращих механізаторів відповідно до агротехнічних вимог.

Періодична перевірка якості роботи та усунення втрат. Використання прийомів підвищення продуктивності праці, зокрема, маневрування швидкостями, вибір найдоцільніших способів руху, скорочення холостих переїздів.

Звіт про виконану роботу, оформлення документів, постановка агрегату на місце стоянки (або перезміна).

1.8.2. Оператор з ветеринарного оброблення тварин

Завдання практики: ознайомлення студентів із прийомами профілактично-лікувального оброблення тварин та птиці.

Навчання проводять у вигляді групових занять з вивченням будови органів, основних фізіологічних показників у тварин.

Навчання з робітничої професії проводять у ветлікарні, ветлабораторії, навчальній лабораторії.

По закінченні практики студенти складають екзамен на отримання робітничої професії з видачею посвідчення державного зразка.

Для цього створюють комісію в складі викладачів спеціальних дисциплін.

КВАЛІФІКАЦІЙНА ХАРАКТЕРИСТИКА робітничої професії оператора ветеринарного оброблення тварин (санітар)

Завдання та обов'язки

Проводить масові профілактично-лікувальні оброблення тварин та птиці, вживає заходів щодо запобігання захворювань і падежу тварин, надає допомогу ветеринарним спеціалістам у лікуванні тварин, під час рододопомоги, оброблення ран, проводить кастрацію тварин.

Оператор з ветеринарного оброблення тварин повинен **знати:**

- правила охорони праці в тваринництві, захист довкілля від забруднення;
- топографію і будову органів, найхарактерніші фізіологічні показники у тварин;
- техніку приготування і використання ліків, дезрозчинів для дезінфекції, правила патологічного розтину трупа тварин;
- загальну методику клінічного огляду і розпізнавання захворювань тварин;
- прийоми першої лікувальної допомоги хворим тваринам;

уміти:

- організувати безпечну працю в тваринництві; надійно зафіксувати і приборкати тварину; провести клінічне дослідження тварин різними методами; ввести різні форми лікарських речовин в організм;
- провести механічне очищення, дезінфекцію, дератизацію і дезінсекцію тваринницьких приміщень, обладнання, інвентарю тощо; провести розтин трупа і взяти патологічний матеріал; надати першу лікарську допомогу хворим тваринам; діагностувати вагітність, надавати рододопомогу самкам; провести масаж м'язів і вим'я, розчистити копита (ратиці), обрізати роги тощо.

Кваліфікаційні вимоги

Повна або базова загальна середня освіта. Успішне складання екзамену на отримання робітничої професії. Без вимог до стажу роботи.

Орієнтовний розподіл бюджету годин

Назва теми	Кількість годин		
	всього	в тому числі	
		на заняттях	самостійне вивчення
1. Правила особистої гігієни і охорони праці під час роботи з тваринами. Захист довкілля від забруднення. Взяття патологічного матеріалу для лабораторного дослідження. Догляд за шкірою, кінцівками, копитами і рогами	22	12	10
2. Вивчення анатомії різних видів сільськогосподарських тварин	21	12	9
3. Засвоєння методів фіксації і приборкання тварин. Клінічне дослідження тварин	21	12	9
4. Вивчення способів введення лікарських речовин в організм тварин. Надання першої лікувальної допомоги хворим тваринам	22	12	10
5. Проведення дезінфекції тваринницьких приміщень. Обробка тварин проти нашкірних захворювань. Вивчення методів діагностики вагітності тварин. Надання рододопомоги тваринам	22	12	10
Всього	108	60	48

1. Правила особистої гігієни і охорони праці під час роботи з тваринами. Захист довкілля від забруднення

Проходження медичного огляду працівниками тваринництва. Робота з тваринами. Робота санпропускників і санбар'єрів. Організація ізоляторів і карантинних приміщень для хворих тварин і новозавезених.

Ветеринарно-санітарний нагляд за заразнохворими тваринами, своєчасна їх ізоляція.

Створення безпечних умов праці в тваринництві.

Організація охорони довкілля від забруднення збудниками заразних захворювань.

Взяття патологічного матеріалу для лабораторного дослідження

Патологічний розтин трупа (за наявності). Розрубання тваринних туш на місцевій бойні. Взяття проб патологічного матеріалу з різних органів. Приготування посуду і консервування розчинів для пересилання патматеріалу. Упакування патматеріалу, оформлення супровідних документів.

Взяття проб крові калу і сечі для дослідження.

Догляд за шкірою, кінцівками, копитами і рогами

Чищення шкіри тварин (різними способами). Проведення підстригання хвостів і грив. Підмивання вим'я перед доїнням корів. Підмивання зовнішніх статевих органів перед осіменінням самок. Масаж кінцівок у робочих коней. Підрізання і розчищення копит у різних видів тварин. Обрізування рогів у великої рогатої худоби.

2. Вивчення анатомії різних видів сільськогосподарських тварин

Будова тіла великої рогатої худоби, свиней, коней, овець та інших видів тварин і птиці.

Топографія кісток, кісткових виступів, суглобів, зв'язок.

Особливості будови органів харчотравлення, дихання, кровообігу, органів виділення і розмноження.

Визначення температури, пульсу і дихання в різних видів тварин.

3. Засвоєння методів фіксації і приборкання тварин

Фіксація великої рогатої худоби за роги і носову перегородку; фіксація коней за недоуздок, а за потреби за вухо або верхню губу носовими щипцями, накладання пута; закрутки на вуха або верхню губу, піднімання передніх кінцівок; фіксація свиней за вуха або прив'язування до стовпа мотузкою за верхню щелепу.

Фіксація тварин у фіксаційних станках. Повалення тварин різними способами.

Клінічне дослідження тварин

Визначення положення тіла в просторі та вгодованості тварини. Дослідження шкіри і шкірного покриву, підщелепових, передлопаткових, колінних складок і вим'я, лімфатичних вузлів; слизових оболонок носа, рота, кон'юнктиви ока; роботи серця, а також прослуховування органів дихання.

Досліджування роботи передшлунків у жуйних.

Визначення наявності хворобливого процесу на кінцівках тварини під час руху.

4. Вивчення способів введення лікарських речовин в організм тварин

Приготування різних лікарських форм. Введення лікарських речовин через рот. Накладання і втирання мазей. Введення лікарських речовин підшкірно, внутрішньом'язово і внутрішньовенно.

Надання першої лікувальної допомоги хворим тваринам

Зупинення кровотечі. Обробка рани. Накладання пов'язки. Застосування холоду для лікування. Накладання зігрівальних компресів. Втирання мазі, масаж. Застосування клізми. Введення рото- носостравохідних і магнітних зондів. Проколювання рубця в жуйних.

5. Проведення дезінфекції тваринницьких приміщень

Підготовка тваринницьких приміщень до дезінфекції: механічне очищення, поточний ремонт приміщення.

Приготування дезінфікувальних розчинів.

Хімічна обробка тваринницького приміщення та інвентарю.

Побілення приміщення. Миття годівниць, автонапувалок, інвентарю. Провітрювання приміщення.

Обробка тварин проти нашкірних захворювань

Дослідження тварин на наявність шкірно-паразитарних захворювань. Приготування розчинів для обробки тварин. Обробка тварин проти нашкірних паразитів.

Вивчення методів діагностики вагітності самок

Дослідження на вагітність зовнішнім і ректальним методами.

Надання рододопомоги тваринам

Відпрацювання способів виправлення плоду (на фантомі), імітуючи паталогічні роди. Прийняття родів у різних видів самок (за наявності пацієнта). Догляд за **породіллями** і новонародженим.

1.8.3. Практика з набуття робітничої професії за вибором навчального закладу

Навчання за однією з наступних робітничих професій (квітникар, озеленювач) навчальний заклад має право проводити за вибором, залежно від спеціалізації.

КВІТНИКАР

Завдання практики: ознайомлення студентів із навичками вирощування основних квіткових рослин відкритого і закритого ґрунтів.

Навчання проводять у вигляді групових занять з вивченням екологічних особливостей квіткових рослин та агротехніки вирощування.

Навчання з робітничої професії проводять у кабінеті, навчальній лабораторії, лісорозсаднику, спорудах закритого ґрунту і на об'єктах зеленого будівництва приватних територій та зон загального користування і рекреації.

Під час практики студенти виконують індивідуальне завдання, яке включає виготовлення композицій чи букетів із живих квітів; ікебани; колажів та ін.

По закінченні практики студенти складають екзамен на отримання робітничої професії з видачею посвідчення державного зразка кваліфікації “Квітникар”.

Для цього створюють комісію в складі викладачів спеціальних дисциплін.

КВАЛІФІКАЦІЙНА ХАРАКТЕРИСТИКА робітничої професії квітникаря

Завдання та обов'язки

Виконує прості роботи з підготовки ґрунту і добрив. Викопує ямки для садіння квіткових культур. Очищує насіння квіткових рослин. Прополує, підпушує квіткові і килимові рослини. Виконує візуальне горизонтальне планування квітників і рабаток. Пікірує пінцетом дрібну розсаду. Сплітає та влаштовує сітки з шпагату і встановлює металеві рами для підв'язування гвоздики. Знімає дріт з підпор, видаляє залишки ниток, змотує їх у мотки і відносить у визначене місце. Виймає дерев'яні й металеві підпори і виносить їх з теплиць. Укладає дернину навколо клумб і рабаток. Зрізує і сортує квіти згідно з вимогами чинних стандартів, підраховує, зв'язує в пучки і пакує. Забілює скло оранжереї з гідропульта. Притінює рослини щитами з піднесенням і закріпленням їх кілками, знімає щити і відносить їх. Збирає і сортує насіння. Додержується правил і норм охорони праці, виробничої санітарії та протипожежного захисту.

Як результат проходження практики студенти повинні **знати:**

- кваліфікаційні групи квітково-декоративних рослин відкритого ґрунту;
- способи розмноження квітково-декоративних рослин;

- агротехніку однорічних, дворічних, багаторічних квіткових рослин;
 - технологічні умови зберігання рослин та вегетативних органів розмноження;
 - основні елементи квіткового оформлення територій;
 - споруди промислового квітникарства та особливості їх експлуатації в несезонний період;
 - морфологічно-біологічну характеристику найпоширеніших оранжерейних культур;
 - методику вигонки квітів до запланованої дати;
 - класифікацію кімнатних квітково-декоративних рослин;
 - особливості розмноження декоративних квітів;
 - закони аранжування;
 - принципи складання букетів, оформлення корзин, ваз;
 - час і способи зрізування квітів та заходи щодо подовження життя зрізаних квітів;
 - види та способи компонування сухоцвітів;
 - принципи тимчасового чи постійного фітодизайну приміщень;
- уміти:**
- розрізняти декоративну рослину за морфологічною будовою;
 - розмножувати квітково-декоративні рослини насінням та вегетативно;
 - вирощувати розсаду квітів;
 - проводити пікірування сіянців, необхідні технологічні операції з вирощування одно-, дво- та багаторічних квітів;
 - зберігати та збирати насіння квітів;
 - викопувати та зберігати цибулини, бульбоцибулини, бульбокореневища та ін.;
 - послідовно виконувати роботи зі створення кам'яних гірок, штучних водойм;
 - декоративно озеленювати балкони, веранди, тераси, альтанки;
 - виконувати технологічні операції з вирощування оранжерейних квітів на зріз;
 - доглядати за вигоночними квітами;
 - вживати заходів щодо захисту декоративних кімнатних та оранжерейних рослин від шкідників і хвороб;
 - розмножувати та виконувати всі роботи з догляду за кімнатними квітами;
 - проводити фітодизайн у різних приміщеннях;
 - компонувати зрізані квіти у композиції, букети, кошики, використовуючи аксесуари та фурнітуру;
 - виготовляти ікебани, колажі, фітокомпозиції зі штучних та засушених рослин.

Кваліфікаційні вимоги

Повна або базова загальна середня освіта. Успішне складання екзамену на отримання робітничої професії. Без вимог до стажу роботи.

Орієнтовний розподіл годин

Назва теми	Кількість годин		
	всього	в тому числі	
		на заняттях	самостійне вивчення
1	2	3	4
1. Квітникарство відкритого ґрунту	38	25	13
1.1. Класифікація квітково-декоративних рослин відкритого ґрунту та способи їх розмноження	6	4	2
1.2. Агротехніка основних однорічних квітково-декоративних рослин на колекційному полі, ділянках озеленення	6	4	2
1.3. Агротехніка основних дворічних квітково-декоративних рослин на колекційному полі, ділянки озеленення	6	4	2
1.4. Агротехніка основних багаторічних квітково-декоративних рослин на колекційному полі, ділянки озеленення	6	4	2
1.5. Заготівля і зберігання насіння та викопних вегетативних органів. Строки та способи заготівлі і зберігання насінневого матеріалу	5	3	2
1.6. Квітково-декоративне оформлення території	9	6	3
1.6.1. Види, будова квітників і їх організація	3	2	1
1.6.2. Створення декоративних композицій з квітів та каміння	3	2	1
1.6.3. Вертикальне озеленення в зеленому будівництві	3	2	1
2. Промислове квітникарство	18	8	10
2.1. Особливості квітникарства закритого ґрунту	9	4	5
2.2. Асортимент промислових квітково-декоративних культур	9	4	5
3. Кімнатне квітникарство	28	18	10

1	2	3	4
3.1. Класифікація кімнатних квітів, способи їх розмноження та висаджування	12	8	4
3.2. Особливості догляду за декоративно-квітковими кімнатними рослинами	8	4	4
3.3. Фітодизайн інтер'єра	8	6	2
4. Основи аранжування	24	9	15
4.1. Поняття про гармонію, форму, лінію, асиметрію	8	3	5
4.2. Композиції у субстраті	8	3	5
4.3. Компонування сухоквітів	8	3	5
Всього	108	60	48

1. КВІТНИКАРСТВО ВІДКРИТОГО ҐРУНТУ

1.1. Класифікація квітково-декоративних рослин відкритого ґрунту та способи їх розмноження

Класифікація квітково-декоративних рослин відкритого ґрунту: однорічки, дворічки, багаторічки.

Вимоги квітково-декоративних рослин до умов вирощування (тепловий, водний, повітряний, світловий режим, елементи живлення).

Способи розмноження трав'янистих квітучих рослин. Насіннєве розмноження – основа поширення квіткових рослин. Вегетативне розмноження: черенкування, укорінення, поділ куща та кореневища, розмноження бульбами, бульбоцибулинами. Використання споруд закритого ґрунту.

1.2. Агротехніка основних однорічних квітково-декоративних рослин на колекційному полі, ділянках озеленення

Агротехніка основних декоративних однорічних рослин на колекційному полі та ділянках озеленення. Основні прийоми догляду за рослинами відкритого ґрунту. Умови вирощування: ґрунти, мінеральні і органічні добрива. Вибір ділянки та підготовка їх до посадки. Вирощування однорічних квітково-декоративних рослин та кущів, догляд за ними. Квітково-трав'янисті рослини.

1.3. Агротехніка основних дворічних квітково-декоративних рослин на колекційному полі, ділянки озеленення

Агротехніка основних декоративних дворічних рослин на колекційному полі та ділянках озеленення. Основні прийоми догляду за рослинами відкритого ґрунту. Умови вирощування: ґрунти, мінеральні й органічні добрива. Вибір ділянки та підготовка їх до посадки. Вирощування однорічних квітково-

декоративних рослин і кущів, догляд за ними. Квітково-трав'янисті рослини відкритого ґрунту: дворічки, біологічні види, особливості вирощування хвороб, шкідників. Заходи щодо збереження квітково-декоративних рослин від шкідників, хвороб.

1.4. Агротехніка основних багаторічних квітково-декоративних рослин на колекційному полі, ділянки озеленення

Агротехніка основних декоративних дворічних рослин на колекційному полі та ділянках озеленення. Основні прийоми догляду за рослинами відкритого ґрунту. Умови вирощування: ґрунти, мінеральні й органічні добрива. Розсадники, вибір ділянки та підготовка їх до посадки. Вирощування багаторічних квітково-декоративних рослин, догляд за ними. Квітково-трав'янисті рослини відкритого ґрунту. Багаторічники, біологічні види, особливості вирощування хвороб, шкідників. Заходи щодо збереження квітково-декоративних рослин.

1.5. Заготівля і зберігання насіння та викопних вегетативних органів. Строки та способи заготівлі і зберігання насіннєвого матеріалу

Біологічна зрілість насіння, вологість під час збирання та зберігання. Очищення насіння. Елементи селекції та насінництва квіткових рослин. Строки викопування цибулин та бульбоцибулин (гладіолуси, жоржини, канни), режим їх зберігання взимку.

1.6. Квітково-декоративне оформлення території

1.6.1. Види, будова квітників і їх організація

Складання проекту квітника. Організація території. Методика складання проекту та перенесення його в натуру. Квіткове оформлення території. Виконання квіткових рослин у зеленому будівництві. Види квіткового оформлення (солітер, групи, газон, бордюр, квітник, рабатка і т. д.), принцип підбору квіткових рослин для парків, скверів, вулиць, відкритих ділянок.

1.6.2. Створення декоративних композицій з квітів та каміння

Роботи зі створення рокарію, альпінарію, альпійського лужку, кам'яних гірок і садів. Асортимент декоративних рослин і поєднання їх з камінням.

1.6.3. Вертикальне озеленення в зеленому будівництві

Озеленення загорож, стін, парканів. Використання декоративно-плетистих ліан. Озеленення балконів, терас. Будівництво декоративних опор, альтанок та озеленення їх виткими декоративно-листяними та квітковими рослинами.

2. ПРОМИСЛОВЕ КВІТНИКАРСТВО

2.1. Особливості квітництва закритого ґрунту

Виробничі площі для вирощування промислових квіткових культур. Ґрунтосуміші, субстрати, добрива. Регулювання та оптимальність мікроклімату. Підготовка та посів насіння. Пікірування розсади. Захист від шкідників і хвороб.

2.2. Асортимент промислових квітково-декоративних культур

Технологія вирощування ремонтантної оранжерейної гвоздики. Особливості вирощування троянд, хризантем, тюльпанів на зріз.

3. КІМНАТНЕ КВІТНИКАРСТВО

3.1. Класифікація кімнатних квітів, способи їх розмноження та висаджування

Класифікація кімнатних квітів: вічнозелені (трав'янисті, ампельні виткі, сукуленти, коврові, дерев'янисто-кущові), сезонноквітучі (зимові, весняні, літні, осінні), вигоночні (цибулинні, кореневищні).

Особливості укорінення та черенкування трав'янистих рослин. Стимулятори укорінення та їх використання. Регулювання мікроклімату під час укорінення. Розмноження відростками, поділом куща, бульбоцибулинами. Насіннєве розмноження та стратифікація. Ґрунти, ґрунтосумішка. Горщики, особливість підбирання їх розмірів.

3.2. Особливості догляду за декоративно-квітковими кімнатними рослинами

Види основних прийомів догляду за кімнатними рослинами. Режим тепловий, водний, освітленість, підживлення. Під час розміщення рослин у приміщенні враховують в основному освітленість. Розміщення рослин буває напільне, підвіконне, настільне, настінне, підвісне. Підбір рослин залежно від площі приміщення. Сезонність у догляді. Пересадка кімнатних рослин, ґрунтосуміші та їх підготовка.

3.3. Фітодизайн інтер'єра

Особливості озеленення різних типів приміщень. Житлові, офісні, вестибюлі, навчально-виробничі та рекреаційні приміщення. Прийоми створення зимового саду.

4. ОСНОВИ АРАНЖУВАННЯ

4.1. Поняття про гармонію, форму, лінію, асиметрію

Принципи складання букетів. Його призначення: ювілейний, подарунковий, весільний, композиційний, траурний, бутоньерка.

Особливості komponування корзин, гірлянд, плоских ваз. Посуд для букетів. Способи подовження віку зрізаних квітів.

4.2. Композиції у субстраті

Особливості створення декоративних композицій із кімнатних квітів. Найпоширеніші види: кактусарій, полюдарій, флорарій. Культура бонсай. Підбір посуду та фурнітури.

4.3. Компонування сухоквітів

Виготовлення букетів із засушених квітів і сухоцвітників. Основні флористичні вироби: ікебана, ішібана, колаж. Флорокомпозиції із засушених і штучних квітів. Флористична в приміщеннях.

ОЗЕЛЕНЮВАЧ

Завдання практики: ознайомлення студентів з навичками вирощування основних декоративних рослин відкритого і закритого ґрунтів, а також квітково-декоративного оформлення територій та організації і безпосереднього виконання всього комплексу робіт з формування комфортного навколишнього середовища з використанням різних засобів озеленення та декоративного оформлення.

Навчання проводять у вигляді групових занять з вивченням екологічних особливостей декоративних рослин та агротехніки вирощування. Індивідуальне навчання включає заняття з набуття умінь і навичок з розробки планів ландшафтного дизайну окремих територій та його практичного оформлення.

Навчання з робітничої професії проводять у кабінеті, навчальній лабораторії, лісорозсаднику, спорудах закритого ґрунту та на об'єктах зеленого будівництва приватних територій та зон загального користування і рекреації.

Під час практики студенти виконують індивідуальне завдання, яке включає створення певного об'єкту озеленення (клумба, кам'яна гірка, рокарій, кам'яний сад).

По закінченні практики студенти складають екзамен на отримання робітничої професії з видачею посвідчення державного зразка кваліфікації "Озеленювач".

Для цього створюють комісію в складі викладачів спеціальних дисциплін і спеціалістів ландшафтного будівництва та зеленого дизайну.

КВАЛІФІКАЦІЙНА ХАРАКТЕРИСТИКА робітничої професії озеленювача

Завдання та обов'язки

Виконує прості роботи з підготовки ґрунту і добрив вручну. Виконує садильні ями і канали у розталому ґрунті для садіння дерново-чагарникових рослин. Здійснює снігозатримання. Очищає насіння декоративних рослин. Прополює дерново-чагарникові рослини. Виконує горизонтальне планування площ, грядок і доріжок “на око”. Поливає дерева, кущі і газонні трави ручним способом. Корчує пеньки вручну.

Як результат проходження практики студенти повинні **знати**:

- значення зелених насаджень для покращення умов життя населення;
- біологічні та декоративні особливості, прийоми розмножування і вирощування різних груп декоративних рослин;
- прийоми догляду за декоративними рослинами в парках, садах, бульварах, алеях;
- правила безпеки під час роботи з садовим інвентарем;
- види композиційних елементів, які використовують в озелененні;
- класифікацію декоративних рослин;
- особливості створення ландшафтних композицій із квітів і каміння;
- методику створення різних видів декоративних композицій, партерів, клумб, бордюрів, декоративних груп та городів;
- застосування атрибутів, мінеральних матеріалів, підсвічування та фурнітури в зеленому будівництві;
- прийоми дизайну приватного подвір'я, рекреаційних територій, об'єктів загального користування;

вміти:

- читати креслення, які використовують під час ландшафтного дизайну;
- готувати територію до озеленення (очищати ґрунт, готувати і вносити мінеральні й органічні добрива, виконувати дренажні роботи, вирівнювати ґрунт), проводити розбивку площі, відведеної під озеленення;
- виконувати роботи з благоустрою території, що підлягає декоративному озелененню;
- розташовувати декоративні рослини;
- влаштовувати та утримувати газони;
- виконувати роботи зі створення клумб, міксбордерів, рокаріїв, альпінаріїв, водних об'єктів;
- використовувати фурнітуру та допоміжні елементи в ландшафтному будівництві;
- проводити дизайн території на присадибних подвір'ях, у місцях загального та обмеженого користування.

Кваліфікаційні вимоги

Повна або базова загальна середня освіта. Успішне складання екзамену на отримання робітничої професії. Без вимог до стажу роботи.

Орієнтовний розподіл годин

Розділ, тема	Кількість годин		
	всього	з них	
		практично	само-стійно
1	2	3	4
1. Озеленення та його значення для суспільства	12	6	6
1.1. Значення зелених насаджень. Класифікація рослин для декоративного садівництва	6	3	3
1.2. Об'єкти озеленення, їх категорії	6	3	3
2. Дендроозеленення	18	12	6
2.1. Класифікація порід дерев, які використовують в озелененні	6	4	2
2.2. Вирощування садивного матеріалу лісових і плодкових порід декоративної форми	6	4	2
2.3. Вирощування садивного матеріалу красиво квітучих кущів	6	4	2
3. Створення різних видів декоративних композицій	36	24	12
3.1. Використання різних атрибутів і матеріалів у зеленому будівництві	4	2	2
3.2. Прийоми створення клумб і партерів	4	2	2
3.3. Бордюри, рабатки, арабески, міксбордери (безперервні квітники). Особливості створення	4	2	2
3.4. Створення солітерів, декоративних груп та городів	4	3	1
3.5. Створення ландшафтних композицій з квітів та каміння (рокарія, альпінарія). Прийоми формування рокарію та альпінарію	4	3	1
3.6. Створення складних ландшафтних композицій (СЛК) з використанням водних об'єктів	4	3	1
3.7. Створення складних ландшафтних композицій з використанням скульптур та фурнітури	4	3	1

1	2	3	4
3.8. Застосування підсвічування в ландшафтному будівництві	4	3	1
3.9. Влаштування декоративно дорожнього покриття в об'єктах зеленого будівництва	4	3	1
4. Прийоми дизайну великих об'єктів озеленення	42	18	24
4.1. Влаштування та утримання газонів	6	2	4
4.2. Прийоми дизайну малого декоративного саду (МДС) на подвір'ї. Планування малого декоративного саду на подвір'ї біля житлового будинку	13	6	7
4.3. Створення алеї, скверу, бульвару	10	4	6
4.4. Прийоми планування та озеленення об'єктів зеленого будівництва загального користування (ПКВ, МП, територій адмінбудівель)	13	6	7
Всього	108	60	48

1. ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ СУСПІЛЬСТВА

1.1. Значення зелених насаджень. Класифікація рослин для декоративного садівництва

Значення зелених насаджень для довкілля, суспільства, емоційного комфорту та здоров'я людей; водорегулювальне, повітрорегулювальне, температурорегулювальне значення зелених насаджень. Історія виникнення та розвиток садово-паркового мистецтва.

Поділ декоративних рослин на дерева (хвойні, декоративно-листяні, красиво квітучі, плодово-ягідні), з декоративною формою кущі (вічнозелені, ранньовесняного квітування, чагарникові напівчагарники), трав'янисті рослини (квіти однорічні, дворічні, багаторічні, виткі, бульбоцибулинні, зимуючо-кореневищні, цибулинні), ліани (рослини, що потребують декоративної опори), газонні трави.

1.2. Об'єкти озеленення, їх категорії

Об'єкти озеленення загального користування: парки, лісопарки, ПКВ, сади, зоосади, ботсади, сквери, бульвари, вуличні насадження.

Об'єкти озеленення обмеженого користування, озеленені ділянки дитячих навчальних, лікувальних, оздоровчих, культурних закладів, промислових підприємств, ділянки сільських будинків, заміських дач та ін.

Об'єкти озеленення спеціального призначення: позахисні, водоохоронні, санітарно-захисні, вітроломні, протиерозійні, лісові насадження.

Композиційні елементи: партери, бордюри, рабатки, клумби, куртинні насадження, однорічні насадження, вертикальне озеленення, масиви, живі загорожі.

2. ДЕНДРООЗЕЛЕНЕННЯ

2.1. Класифікація порід дерев, які використовують в озелененні

Поділ дерев'янистих рослин для дендроозеленення на декоративні-листяні, хвойні, вічнозелені листяні, плодово-ягідні з декоративною кроною. Ознаки декоративності дерев: їх висота, форма крони, габітус, забарвлення хвої чи листя; швидкість росту, довговічність. Дерева першої, другої, третьої величин. Представники, що поширені в конкретному регіоні.

2.2. Вирощування садивного матеріалу лісових і плодових порід декоративної форми

Розсадники лісових декоративних дерев і кущів. Вибір ділянки та вирощування саджанців дерев (шкілка листяних дерев, шкілка хвойних, відділення садових культур декоративних форм крон). Морфологія, типи, сортові якості насіння, способи посіву, норма, глибина загортання. Підготовка насіння до посіву. Способи вегетативного розмноження та основні умови його застосування. Окулірування та щеплення деяких лісових і плодово-ягідних порід.

Значення формувальних каркасів під час вирощування саджанців для влаштування альтанок, арок, зелених тунелів.

2.3. Вирощування садивного матеріалу красиво квітучих кущів

Вегетативне, природне та штучне розмноження кущів і чагарників. Живцювання – основний спосіб розмноження кущів. Зелене живцювання та його особливості, значення при цьому закритого ґрунту. Розмноження відводками, поділ куща. Можливість щеплення декоративних кущів, його різновиди та строки використання. Особливості окулірування. Штабові кущі. Декоративна стрижка.

3. СТВОРЕННЯ РІЗНИХ ВИДІВ ДЕКОРАТИВНИХ КОМПОЗИЦІЙ

3.1. Використання різних атрибутів і матеріалів у зеленому будівництві

Використання в зеленому будівництві різноманітного каміння, вапняка, піщаника, граніту, гнейсу, туфу, ракушняку.

Декорування територій гравієм, гранітною крихтою, піском, торфом. Застосування хвої, подрібненої кори, геотекстильних матеріалів, гальки.

3.2. Прийоми створення клумб і партерів

Етапи створення площинних квіткових композицій: партерів, клумб, міксбордерів, моносадів. Види партерів і клумб. Рослини, які пропонують для їх створення. Особливості догляду.

3.3. Бордюри, рабатки, арабески, міксбордери (безперервні квітники). Особливості створення

Квітково-декоративне підкреслення ландшафту.

Для цього використовують бордюри, рабатки, арабески, вуличні вази. Набір відповідних рослин. Майстерність створення безперервного квітника.

3.4. Створення солітерів, декоративних груп та городів

Солітер – одноосібна, одновидова рослина (дерево, кущ, висока декоративна трав'яниста рослина) на фоні газону, живої загорожі, підпірної стіни та ін. Просте, складне квіткове угруповання – близьке висаджування кількох рослин.

Прийоми формування ландшафтних квіткових угруповань.

Декоративні городи – нові тенденції ландшафтного будівництва. Поєднання рослинності під час їх створення.

3.5. Створення ландшафтних композицій з квітів та каміння (рокарія, альпінарія). Прийоми формування рокарію та альпінарію

Послідовність виконання робіт під час створення кам'яних гірок, рокаріїв, альпінаріїв, кам'янистих терас. Підбір рослинності та фурнітури. Використання спеціальних ємкостей.

3.6. Створення складних ландшафтних композицій (СЛК) з використанням водних об'єктів

Особливості будівництва декоративних водойм. Види водойм: фонтани, басейни, каскади, міні-ставки і т. д.

Необхідні матеріали та їх поєднання зі спеціальною рослинністю. Оформлення навколоводоємних територій.

3.7. Створення складних ландшафтних композицій з використанням скульптур і фурнітури

Використання малих декоративно-архітектурних споруд під час озеленення певних територій. Влаштування лавочок, альтанок, гойдалок. Розміщення скульптур та аксесуарів.

3.8. Застосування підсвічування в ландшафтному будівництві

Суть і види декоративного освітлення об'єктів зеленого будівництва. Заливаюче, контурне, локальне світло. Використання світлодіодів. Освітлення парків, складних ландшафтних композицій, водних об'єктів.

3.9. Влаштування декоративно дорожнього покриття в об'єктах зеленого будівництва

Виконання робіт з влаштування садових доріжок. Використання різноманітного матеріалу. Креативні доріжки.

Поняття про симетрію та асиметричність прокладання стежок. Поєднання бордюрних рослин та живих загорож вздовж садових доріжок.

4. ПРИЙОМИ ДИЗАЙНУ ВЕЛИКИХ ОБ'ЄКТІВ ОЗЕЛЕНЕННЯ

4.1. Влаштування та утримання газонів

Газони – штучний покрив з трав або в суміші з квітковими рослинами. Класифікація газонів: партерні, декоративні, спортивні, лугові, квітучі (мавританські). Особливості підготовки ґрунту, вибір травосуміші, догляд. Влаштування газонних куртин.

4.2. Прийоми дизайну малого декоративного саду (МДС) на подвір'ї. Планування малого декоративного саду на подвір'ї біля житлового будинку

Поєднання дерев, кущів, плодкових насаджень з малими архітектурними будовами. Геопластика, рельєф, водні об'єкти.

Виконання робіт під час оформлення майданчиків для відпочинку та дитячих.

4.3. Створення алеї, скверу, бульвару

Виконання робіт із закладання та догляду за алеями, бульварами, скверами. Підбір порід дерев з високою екологічною витривалістю і декоративністю.

Правила викопування, транспортування та висаджування дерев.

4.4. Прийоми планування та озеленення об'єктів зеленого будівництва загального користування (ПКВ, МП, територій адмінбудівель)

Особливості планування та створення великих ландшафтних об'єктів. Озеленення територій адмінбудівель, офісів, навчальних закладів, лікувальних та оздоровчих установ.

Комплекс ландшафтно-архітектурних об'єктів та догляд за ними у парках культури і відпочинку (ПКВ), міських парках (МП).

2. ТЕХНОЛОГІЧНА ПРАКТИКА

Завдання практики – закріплення, розширення і поглиблення професійних знань, умінь та навичок з технології й організації виробництва безпосередньо на сільськогосподарських підприємствах.

Технологічну практику проводять у навчально-виробничих господарствах навчальних закладів, фермерських господарствах, на базах інших сільськогосподарських підприємств району, області. Термін і місце проходження практики визначає циклова комісія. Керівниками практики можуть бути викладачі навчального закладу, фермери або керівники сільськогосподарських підприємств, де студенти проходять практику.

З фермерськими господарствами та іншими суб'єктами сільського господарства, заснованих на приватній власності, укладають договори на проведення спільної навчально-виробничої діяльності.

Перед початком практики студентів ознайомлюють з діючим Положенням про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, інструкцією про практику, з програмою технологічної практики, її завданнями, умовами праці, побуту.

Перед від'їздом студентів на сільськогосподарські підприємства з ними проводять інструктаж, видають пам'ятки-завдання, індивідуальні завдання. По закінченні практики студенти оформляють звіти-щоденники, після перевірки яких виставляють оцінки.

Під час проходження технологічної практики на базі навчального закладу студенти працюють на робочих місцях, виконують індивідуальні завдання, дотримуються внутрішнього трудового розпорядку, охорони праці, ведуть записи в щоденниках. Особливу увагу приділяють виконанню тих робіт, які недостатньо або зовсім не виконувались у процесі навчальних практик. До керівництва практикою залучають досвідчених викладачів спеціальних дисцип-

лін. Вони складають робочі плани, які ув'язують зі строками проведення сільськогосподарських робіт.

Під час практики студенти повинні зібрати матеріали для курсових робіт.

Підсумком технологічної практики є складання практичного заліку.

Перелік робочих місць, строк виконання робіт (днів) можуть уточнюватися цикловими комісіями з урахуванням конкретних умов базового господарства.

Кваліфікаційна характеристика

Фахівець з організації та ведення фермерського господарства готується для самостійного ведення фермерського господарства. Він може очолювати підприємні, орендно-розрахункові виробничі підрозділи і працювати виконавцем технологічних процесів із виробництва продукції сільського господарства на підставі досягнень науки, новітніх технологій.

Обов'язки

Розробляє річні і поточні виробничі завдання підрозділам рослинництва і тваринництва.

Вживає заходи щодо підвищення родючості ґрунтів, продуктивності худоби і птиці, боротьби з бур'янами, шкідниками та хворобами сільськогосподарських культур, розробляє систему удобрення полів та зміцнення кормової бази.

Організовує правильне утримання, догляд, відтворення стада тварин, перевірку якості, збереження та раціональності витрачання кормів, складання кормових балансів, раціонів, організовує підготовку посівного матеріалу до сівби. Постійно контролює якість виконуваних робіт. Забезпечує чітке ведення агрономічної та зоотехнічної документації.

Контролює дотримання працівниками правил внутрішнього розпорядку, техніки безпеки і охорони праці, виконання встановлених норм виробітку кожним трактором, агрегатом та працівниками виробничої ділянки, вживає заходи щодо запобігання перевитрат матеріальних засобів та затрат праці.

Здійснює роботу щодо зміцнення внутрігосподарського розрахунку і впровадження наукової організації праці. Постійно вивчає і впроваджує у виробництво досягнення науки та новітні технології виробництва сільськогосподарської продукції, підвищує свою кваліфікацію, організовує навчання працівників господарства.

Фахівець з організації та ведення фермерського господарства повинен **знати:**

- основи державного права, постанови уряду з питань розвитку агропромислового комплексу, законодавчі акти з питань аграрної політики та розвитку фермерства, нормативні матеріали, які визначають виробничу діяльність фермерських господарств, прогресивні форми організації праці, організацію планування і управління фермерським господарством, основи економіки, госпроз-

рахунку, самоокупності, кредитування, відносини з банком та фінансовими органами і правилами безпеки праці, основні заходи, пов'язані з раціональним використанням і захистом навколишнього середовища; основи земельного і трудового законодавства; правила безпеки дорожнього руху;

- морфологічні ознаки і біологічні особливості культурних рослин; склад, властивості ґрунту, способи зберігання і підвищення його родючості, сучасні методи діагностики рослин; види, склад, якість добрив і їх ефективне використання; насінництво, сорти культур;

- зональні науково обґрунтовані системи землеробства, принципи побудови раціональних сівозмін, особливості живлення та удобрення сільськогосподарських культур. Інтенсивні технології вирощування сільськогосподарських культур, систему захисту рослин від шкідників, хвороб і бур'янів;

- анатомію і фізіологію сільськогосподарських тварин, їх екстер'єрні особливості, структуру раціонів годівлі, прогресивні технології виробництва продукції тваринництва, зоогігієну з основами ветеринарії, основи відтворення стада, кормовиробництво;

- будову та принципи роботи основних машин, механізмів і обладнання, які застосовують у сільськогосподарському виробництві, правила експлуатації і можливості застосування ЕОМ індивідуального користування, основи електрифікації;

- автоматизацію виробничих процесів сільськогосподарського виробництва, правила використання електроенергії і обслуговування електроустановок та різних електроприладів;

- методи оцінювання якості продукції, основи маркетингу і менеджменту, технологію заготівлі, зберігання сільськогосподарської продукції з основами переробки;

- матеріалознавство з основами будівництва, правила охорони праці і охорони навколишнього середовища;

вміти:

- здійснювати організаційно-технологічне керівництво фермою, якісно виконувати технологічні операції з вирощування сільськогосподарських культур та виробництва продукції тваринництва, запроваджувати прогресивні технології, прогнозувати урожайність сільськогосподарських культур, керувати трактором, автомобілем, відповідно на рівні машиніста II класу категорії "В" і "С";

- готувати сільськогосподарські агрегати до роботи, проводити технологічне налагодження, ветеринарну обробку сільськогосподарських тварин;

- вести оперативний облік і аналіз виробничої діяльності;

- володіти обчислювальною та комп'ютерною технікою;

- реалізовувати продукцію;

- приймати ділові, комерційні рішення в межах своєї компетентності.

Орієнтовний розподіл бюджету годин

Назва теми	Кількість	
	днів	годин
1	2	3
1. Технологічна практика в рослинництві		
1.1. Ознайомлення з сільськогосподарським підприємством	1	9
1.2. Ознайомлення зі структурою та організацією виробництва сільськогосподарського підприємства	1	9
1.3. Реєстрація приватних підприємств у сільському господарстві	2	18
1.4. Складання технологічних карт на вирощування сільськогосподарських культур	6	54
1.5. Складання підприємницького бізнес-плану	6	54
1.6. Комплексне дослідження ринку, розробка і засоби поширення товарів	4	36
1.7. Оперативний і бухгалтерський облік	6	54
1.8. Комплектування, технологічне налагодження і робота на орних агрегатах	4	36
1.9. Комплектування, технологічне налагодження і робота на агрегатах для суцільної культивуації	4	36
1.10. Комплектування, технологічне налагодження і робота на агрегатах для посіву зернових культур	4	36
1.11. Комплектування, технологічне налагодження і робота на агрегатах для посіву (висаджування) просапних культур	4	36
1.12. Комплектування, технологічне налагодження і робота на агрегатах для догляду за посівами зернових культур	4	36
1.13. Комплектування, технологічне налагодження і робота на агрегатах для догляду за посівами просапних культур	4	36
1.14. Комплектування, технологічне налагодження і робота на агрегатах для збирання зернових культур	4	36
1.15. Комплектування, технологічне налагодження і робота на агрегатах для збирання просапних культур	4	36
1.16. Комплектування, технологічне налагодження і робота на агрегатах для заготівлі кормів		
1.17. Комплектування, технологічне налагодження і робота на агрегатах для внесення добрив	4	36
2. Технологічна практика в тваринництві		
2.1. Ознайомлення з приміщеннями ферм, способами утримання тварин і умовами годівлі	3	27
2.2. Організація і технологія машинного доїння	3	27

1	2	3
2.3. Технічне обслуговування доїльних установок і доїльних апаратів	3	27
2.4. Організація роботи кормоцехів і кормоприготувальних відділень	3	27
2.5. Організація годівлі тварин	3	27
2.6. Розведення і племінна робота	3	27
2.7. Організація водопостачання і автонапування тварин та птиці	2	18
2.8. Організація видалення гною і гноївки	3	27
2.9. Забій худоби та реалізація продукції	3	27
2.10. Рододопомога тваринам	3	27
2.11. Мікроклімат у тваринницьких приміщеннях	1	9
Всього	96	864

1. ТЕХНОЛОГІЧНА ПРАКТИКА В РОСЛИННИЦТВІ

1.1. Ознайомлення з сільськогосподарським підприємством

Ознайомлення з ґрунтово-кліматичними умовами і економічним станом сільськогосподарського підприємства, правилами внутрішнього розпорядку, вимогами охорони праці, виробничої санітарії, охорони довкілля.

1.2. Ознайомлення зі структурою та організацією виробництва сільськогосподарського підприємства

Загальна характеристика організації. Рівень керівництва: технічний, управлінський, інститутський. Організація розподілу повноважень за рівнем влади.

Організаційні структури підприємства (бригадна, відділкова, цехова та ін.). Структура управління (двоступінчаста, триступінчаста, чотириступінчаста, змішана).

1.3. Реєстрація приватних підприємств у сільському господарстві

Рішення про створення підприємства. Збори засновників. Підготовка документів про заснування. Підготовча організаційна робота. Послуги нотаріальної контори. Звернення до банку, державних органів реєстрації. Здійснення процесу реєстрації в державних органах. Дії податкової інспекції, органу статистики, банківської установи. Реєстрація підприємства в спеціальних фондах. Звернення до місцевого відділу внутрішніх справ. Звернення до штемпельно-гравірувальної майстерні. Ліцензування видів підприємницької діяльності.

1.4. Складання технологічних карт на вирощування сільськогосподарських культур

Складання технологічної карти на вирощування однієї із сільськогосподарських культур. Встановлення послідовності операцій на вирощуванні сільськогосподарської культури. Комплектування агрегатів для виконання технологічних операцій. Встановлення норм виробітку та розрахунок витрат на виробництво продукції на основі нормативно-довідкової літератури. Розрахунок собівартості одиниці продукції.

1.5. Складання підприємницького бізнес-плану

Титульний аркуш. Зміст бізнес-плану. Резюме. Галузь, фірма та її продукція. Дослідження ринку. Маркетинг-план. Виробничий план. Організаційний план. Оцінювання ризиків. Фінансовий план. Додатки.

1.6. Комплексне дослідження ринку, розробка і засоби поширення товарів

Товарний ринок. Ринкові дослідження. Вивчення споживача і сегментація ринку.

Вивчення товару і його споживчих властивостей. Стратегія розробки товарів. Реклама товарів.

1.7. Оперативний і бухгалтерський облік

Ознайомлення із Законом “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність”, “Стандартами бухгалтерського обліку в Україні”.

Оформлення первинних документів: з обліку основних засобів, надходження і витрачання матеріальних цінностей; руху худоби; нарахування оплати праці тощо.

Касові і банківські документи. Журнал реєстрації господарських операцій. Звітна документація.

1.8. Комплектування, технологічне налагодження і робота на орних агрегатах

Комплектування простого орного агрегату. Начіплювання плуга на трактор, регулювання його на глибину оранки. Підготовка поля. Оранка, перевірка якості роботи. Комплектування комбінованого агрегату (трактор–плуг–борона). Охорона праці під час виконання робіт. Щозмінне технічне обслуговування орного агрегату.

1.9. Комплектування, технологічне налагодження і робота на агрегатах для суцільної культивуації

Комплектування простого агрегату (трактор–культиватор). Регулювання культиватора на задану глибину культивуації. Робота на агрегаті. Перевірка якості роботи. Охорона праці під час виконання робіт. Щозмінне технічне обслуговування культиватора. Визначення технічної можливості продуктивності агрегату.

1.10. Комплектування, технологічне налагодження і робота на агрегатах для посіву зернових культур

Комплектування простого агрегату (трактор–сівалка) для посіву зернових культур. Регулювання сівалки на норму висіву і глибину загортання насіння. Посів зернових культур з перевіркою якості роботи. Охорона праці під час сівби. Щозмінне технічне обслуговування, встановлення зернової сівалки на зберігання. Визначення технічно можливої продуктивності посівного агрегату.

1.11. Комплектування, технологічне налагодження і робота на агрегатах для посіву (висаджування) просапних культур

Комплектування агрегату (трактор–сівалка) для посіву (садіння) просапних культур (цукрові буряки, кукурудза, соняшник, картопля тощо). Приєднання сівалки (саджалки) до трактора. Регулювання сівалки (саджалки) на норму і глибину висіву. Встановлення маркера. Підготовка поля. Сівба (садіння) і перевірка якості роботи. Щозмінне технічне обслуговування, постановка сівалки (саджалки) на зберігання. Визначення технічно можливої продуктивності посівного (садильного) агрегату.

1.12. Комплектування, технологічне налагодження і робота на агрегатах для догляду за посівами зернових культур

Комплектування агрегату. Підготовка трактора, сільськогосподарські машини. Встановлення норми внесення мінеральних добрив, гербіцидів, інсектицидів. Робота на агрегатах. Контроль якості роботи. Охорона праці і виробнича санітарія під час виконання робіт. Постановка машин на зберігання. Визначення технічно можливої продуктивності агрегату.

1.13. Комплектування, технологічне налагодження і робота на агрегатах для догляду за посівами просапних культур

Комплектування агрегату. Підготовка трактора і сільськогосподарської машини. Начіплювання культиватора, встановлення його на ширину і глибину

обробітку міжрядь, норму внесення добрив. Робота на агрегаті. Перевірка якості роботи.

Комплектування агрегату для боротьби з хворобами, шкідниками і бур'янами. Підготовка маточних і робочих розчинів. Встановлення агрегату на норму обприскування (обпилення).

Охорона праці. Постановка техніки на зберігання.

1.14. Комплектування, технологічне налагодження і робота на агрегатах для збирання зернових культур

Комплектування агрегату для скошування зернових у валки і їх підбір. Підготовка комбайна до роботи. Підготовка поля. Пряме комбайнування. Робота на жатці і комбайні. Контроль якості обмолоту. Щозмінне технічне обслуговування. Постановка зернозбиральних комбайнів на зберігання. Післязбиральна обробка зерна. Робота на току. Охорона праці та протипожежні заходи.

1.15. Комплектування, технологічне налагодження і робота на агрегатах для збирання просапних культур

Комплектування агрегатів для збирання просапних культур. Технологічне налагодження агрегатів для конкретних умов роботи. Підготовка транспортних засобів і навантажувачів. Підготовка поля, вибір способу руху. Щозмінне технічне обслуговування агрегатів. Робота на агрегатах. Транспортування сільськогосподарської продукції з поля. Якість збиральних робіт. Підготовка агрегатів до зберігання. Охорона праці.

1.16. Комплектування, технологічне налагодження і робота на агрегатах для заготівлі кормів

Комплектування агрегатів для скошування трав на сіно, згрібання у валки, пресування, транспортування, скиртування; для заготівлі силосу (сінажу) та інших кормів. Підготовка агрегатів до роботи. Робота на агрегатах. Перевірка якості збирання. Встановлення агрегатів на зберігання. Охорона праці і протипожежні заходи під час збиральних робіт.

1.17. Комплектування, технологічне налагодження і робота на агрегатах для внесення добрив

Приготування добрив. Комплектування агрегатів для навантаження, транспортування і внесення добрив. Внесення мінеральних і органічних добрив. Робота на агрегатах. Перевірка якості внесення добрив. Постановка агрегатів на зберігання. Охорона праці.

2. ТЕХНОЛОГІЧНА ПРАКТИКА В ТВАРИННИЦТВІ

2.1. Ознайомлення з приміщеннями ферм, способами утримання тварин і умовами годівлі

Ознайомлення з приміщеннями ферм, призначенням основних і допоміжних приміщень на фермах. Принципи поточності основних технологічних процесів. Структура стада і способи утримання тварин. Основні виробничі показники ферм. Забезпеченість кормами. Техніка нормування годівлі тварин. Підготовка кормів до згодовування. Вплив умов годівлі на продуктивність і якість продукції.

2.2. Організація і технологія машинного доїння

Освоєння придатності корів до машинного доїння за функціональними властивостями молоковіддачі (тривалість доїння, продуктивність кожної чверті вимені корови, загальна тривалість доїння і загальна продуктивність). Послідовність операцій з приручення корів до машинного доїння.

Організація робочого дня і робочого місця оператора машинного доїння, його продуктивність праці.

Послідовність і порядок проведення операцій під час машинного доїння. Робота оператором машинного доїння.

Ознайомлення з правилами експлуатації допоміжного обладнання. Прифермські молочарні: холодильні установки, танки для зберігання молока, сепаратори, молочні насоси, водонагрівачі тощо.

Охорона праці під час машинного доїння корів.

2.3. Технічне обслуговування доїльних установок і доїльних апаратів

Вивчення й відпрацювання операцій із щозмінного, щоденного, щотижневого, щомісячного та сезонного технічного обслуговування доїльних установок і доїльних апаратів. Вивчення мийних і дезінфікувальних засобів, способів їх застосування і концентрацій. Підготовка мийних і дезінфікувальних розчинів. Проведення операцій з технічного обслуговування.

2.4. Організація роботи кормоцехів і кормоприготувальних відділень

Ознайомлення з приміщенням кормоцеху, розміщенням відділень. Ознайомлення з потоковими лініями, послідовністю їх увімкнення для підготовки до згодовування кормів (концентровані, коренеплоди, силосовані), запарювання і змішування. Вивчення системи обліку приймання і видачі кормів, їх зберігання.

Виконання робіт з очищення, подрібнення, змішування кормів.

Проведення практичних операцій з запарювання, технічного обслуговування дробарок концентрованих кормів, силосорізок, мийок-подрібнювачів коренебульбоплодів, запарників-змішувачів, скребкових і гвинтових транспортерів.

Охорона праці під час роботи в кормоцеху.

2.5. Організація годівлі тварин

Ознайомлення з організацією постачання кормів, графіком годівлі. Механічне і ручне роздавання кормів. Особливості годівлі сухостійних, тільних корів, нетелей, телят на відгодівлі, бугаїв-плідників; свиноматок (поросних, підсисних, холостих), поросят-сисунів, молодняку свиней на відгодівлі і ремонтного молодняку. Нормована годівля. Складання раціонів на різні статевовікові групи тварин.

Виконання робіт із роздавання кормів тваринам.

Охорона праці під час виконання робіт.

2.6. Розведення і племінна робота

Зоотехнічно-виробничий облік на фермах. Мічення тварин і присвоєння кличок. Аналіз записів у племінних карточках тварин. Бонітування тварин.

Техніка осіменіння тварин.

Охорона праці під час осіменіння тварин.

2.7. Організація водопостачання і автонапування тварин та птиці

Встановлення типу водопроводу і водопровідної сітки, водонапірної споруди і водопідіймача. Розгляд монтажу водопроводу і водопровідної сітки, типу труб і способів з'єднань, типу автонапувалок для великої рогатої худоби, свиней, птиці тощо. Проведення технічного обслуговування автонапувалок, водопроводу, водонапірної споруди, водопідіймача. Ознайомлення з організацією робіт на промиванні та дезінфекції водопроводу.

2.8. Організація видалення гною і гноївки

Ознайомлення з організацією видалення гною. Транспортування гною до місць зберігання. Ознайомлення з гноєсховищем. Проведення розрахунків місткості гноєсховища. Підготовка гноєтранспортера до роботи. Регулювання натягу горизонтального і похилого вивантажувального транспортерів. Перевірка натягу пасових і ланцюгових передач приводу транспортерів. Робота механізатором тваринництва.

Охорона праці під час експлуатації засобів для видалення гною.

2.9. Забій худоби та реалізація продукції

Технологічні процеси забою. Розбирання туш. Первинна переробка м'яса на бойні. Визначення показників м'ясної продуктивності: жива і забійна маса, забійний вихід, співвідношення в туші сортових відрубів, склад м'яса і його поживність. Технологія охолодження м'яса і м'ясопродуктів.

Реалізація молока. Реалізація живих тварин і м'яса. Оформлення документації на реалізацію тваринницької продукції.

2.10. Рододопомога тваринам

Ознайомлення з родильним відділенням. Підготовка до прийому вагітних тварин. Надання рододопомоги корові (кобилі, свині, вівці) при нормальних родах. Приймання і утримання новонародженого. Догляд за породіллею.

2.11. Мікроклімат у тваринницьких приміщеннях

Ознайомлення з ветеринарно-санітарними вимогами до тваринницьких приміщень. Вплив вентиляції, освітлення на продуктивність тварин. Ознайомлення з існуючими на фермі засобами вентиляції, опалення. Рекомендації і пропозиції щодо поліпшення мікроклімату.

Участь у проведенні дезінфекції, дезінсекції та дератизації тваринницьких приміщень (якщо є така можливість).

Ознайомлення зі способами зберігання та використання гною і гноївки, станом системи очищення стічних вод після промивання та дезінфекції.

3. ПЕРЕДДИПЛОМНА ПРАКТИКА

Завдання практики – безпосередня практична робота на посадах або дублером молодшого спеціаліста виробничого підрозділу бази практики. Студенти поглиблюють і закріплюють теоретичні знання та набувають практичні навички зі спеціальності, вміння працювати в сільськогосподарському фермерському господарстві та досвід організаційної роботи в колективі; ознайомлюються з технологіями виробництва продукції рослинництва і тваринництва, організацією виробництва і оплатою праці в ринкових умовах.

По закінченні практики студент представляє в навчальний заклад:

- виробничу характеристику;

-звіт-щоденник з докладним описом виконаних робіт і завдань.

Студентів, які не виконали програму переддипломної практики або отримали незадовільну оцінку на практичному заліку, до складання державних екзаменів не допускають.

Орієнтовний розподіл бюджету годин

Назва виробничого підрозділу	Кількість	
	днів	годин
1. Ознайомлення з базою практики	1	9
2. Робота дублером керівника фермерського господарства	7	63
3. Робота помічником керівника підрозділу рослинництва	6	54
4. Робота помічником керівника підрозділу тваринництва	6	54
5. Робота помічником керівника інших підрозділів	1	9
6. Ознайомлення з роботою планово-облікових працівників	1	9
7. Виробничі екскурсії	1	9
8. Оформлення звітної документації	1	9
Всього	24	216

1. Ознайомлення з базою практики

Ознайомлення з історією бази практики; землекористуванням, сільсько-господарськими угіддями і виробничою структурою категорій земель селищної (сільської) ради, де розміщена база практики, орендою землі, ґрунтово-кліматичними умовами господарства; структурою управління підприємством, спеціалізацією, організацією роботи управлінського апарату; економічним станом, перспективами розвитку господарства.

Проведення інструктажів на виробництві.

2. Робота дублером керівника фермерського господарства

Ознайомлення з організацією фермерської служби бази практики, обов'язками фермера, типами сівозмін, їх освоєнням, книгою історії полів, документацією з апробації сортових посівів, аналізом насінневого матеріалу, розрахунками норм висіву, програмуванням врожаю, системою захисту рослин. Розробка рекомендацій щодо забезпечення рослин поживними речовинами за рахунок внесення органічних і мінеральних добрив у сівозміні. Оцінювання якості виконання польових робіт.

3. Робота помічником керівника підрозділу рослинництва

Ознайомлення з виробничими показниками і технологічними процесами в галузі рослинництва. Порядок складання робочих планів бригад підрозділів на окремі періоди сільськогосподарських робіт. Правила розстановки робочої сили і механізмів. Контроль за якістю виконання польових робіт, складання первинних документів обліку роботи в бригаді, підрозділі. Участь у підготовці і проведенні виробничих нарад.

4. Робота помічником керівника підрозділу тваринництва

Ознайомлення з виробничими показниками і технологічними процесами в галузі тваринництва, розпорядком робочого дня працівників, а також забезпеченістю тварин кормами. Ознайомлення з раціонами різних видів і груп тварин, організацією зеленого конвейера. Вивчення первинної документації на фермі, ознайомлення зі звітом про рух поголів'я в господарстві.

5. Робота помічником керівника інших підрозділів

Ознайомлення з організацією роботи автотранспортного парку, його складом, виробничими показниками і технологічними процесами переробних цехів господарства. Комплектування робочих агрегатів, регулювання сівалок на норму висіву насіння, розкидачів – на норму внесення добрив, обприскувачів – на норму витрати робочої рідини. Визначення продуктивності робочих агрегатів. Контроль якості виконаних робіт. Ознайомлення з енергетичними ресурсами господарства.

6. Ознайомлення з роботою планово-облікових працівників

Основні економічні і фінансові показники діяльності господарства за два роки, їх аналіз.

Законодавчі акти для роботи економіста і бухгалтера.

Робота диспетчерської служби.

Діловодство господарства.

Технологічні карти основних культур.

7. Виробничі екскурсії

Екскурсія в краще господарство району, науково-дослідні установи для вивчення їх досвіду. Ознайомлення з новою технікою і технологічними процесами в підрозділах.

8. Оформлення звітної документації

Під час проходження переддипломної практики студенти ведуть кожен день записи у щоденнику про виконану роботу, а керівник від бази практики виставляє оцінку та засвідчує її своїм підписом. Звіт оформляють згідно з програмою практики та дотриманням єдиного стандарту оформлення документації. Висновок практиканта затверджує керівник господарства. Студенту-практиканту оформляють відрядження. Керівник практики від господарства оформляє характеристику на практиканта, яку підписує керівник господарства.

ОРІЄНТОВНА СХЕМА ЗВІТУ ЗА ПЕРЕДДИПЛОМНУ ПРАКТИКУ

Вступ

Основні напрями і завдання, які стоять перед агропромисловим комплексом щодо забезпечення потреб населення в продуктах харчування, промисловості – сировиною. Стан і перспективи розвитку галузей.

1. Загальні відомості про сільськогосподарське підприємство

Назва господарства. Його розташування відносно обласного і районного центрів, шляхові зв'язки з підприємствами матеріально-технічного постачання, збуту та переробки сільськогосподарської продукції. Ґрунтово-кліматичні умови (типи ґрунтів, їх механічний склад, вміст поживних речовин, кислотність). Вплив ґрунтово-кліматичних умов на соціально-економічний розвиток господарства.

2. Організаційно-економічна характеристика підприємства

Масштаби господарства, аналіз земельних угідь, спеціалізація господарства, основні галузі. Посівні площі та їх структура. Урожайність сільськогосподарських культур.

Організаційно-виробнича структура управління господарством. Господарська діяльність за попередні два–три роки. Аналіз виконання виробничо-фінансового плану.

Продуктивність праці.

Організація обліку та система оплати праці в господарстві.

3. Стан і організація агрономічної роботи (описати згідно зі спеціалізацією)

1. Типи сівозмін та їх аналіз.

2. Система обробітку ґрунту під основну культуру.

3. Система удобрення сільськогосподарських культур.

4. Основні сорти та аналіз насінництва.

5. Система захисту рослин та охорона довкілля під час проведення захисних заходів.

4. Висновки і пропозиції

Висновки і пропозиції слід зробити па підставі аналізу всього матеріалу, що поданий у звіті. Особливу увагу необхідно приділити заходам щодо впровадження нової техніки і технології, передовим методам праці під час

виробництва продукції рослинництва і тваринництва, а також відхиленням у технологічних процесах і заходах щодо їх усунення.

Основний зміст звіту повинен мати позитивний і критичний аналіз процесу виробництва, висновки і пропозиції, особисте оцінювання своєї професійної підготовки. Звіт оформляється на стандартних листках, із схемами, таблицями, діаграмами, фотографіями тощо

Додатки до звіту:

- щоденник;
- план землекористування підприємства (копія в будь-якому масштабі) з занесеною схемою сівозмін;
- ґрунтова карта (копія будь-якого масштабу);
- ротажна таблиця (однієї сівозміни);
- технологічна карта провідної культури;
- робочий план на період весняних робіт;
- копії документів, складених за участю практиканта в період проходження переддипломної практики (облік виконаних робіт, періодична звітність);
- паспорт господарства.

ЛІТЕРАТУРИ

1. Карасюк І.М., Геркіял О.М., Господаренко Г.М. Агрохімія. –К. : Вища школа, 2008.
2. Городній М.М. Агрохімія. – 4-те вид., перероблене та доп. – К. : Арістей, 2008. – 936 с.
3. Лісовал А.П. Давиденко У.М., Мойсеєнко Б.М. Агрохімія : лабораторний практикум. – К. : Вища шк., 1994. – 335с.
4. Карасюк І.М., Геркіял О.М., Господаренко Г.М., Коларьков Ю.В., Копитко П.Г. Агрохімія. – К. : Вища школа, 1995.
5. Геркіял О.М., Господаренко Г.М., Коларьков Ю.В. Агрохімія: навч. посіб. – Умань, 2008. – 300 с.
6. Лихочвор В.В., Петриченко В.Ф. Мінеральні добрива та їх застосування. – 2-ге видання, доповн. і виправл. – Львів : НВФ “Українські технології”, 2012. – 324 с.
7. Євпак І.В. Основи агрономії (Розділ “Агрохімія”) : навч. посіб. – К., 2007. – 204 с.
8. Городній М.М., Копілевич В.А., Сердюк А.Г. Агрохімічний аналіз : практикум. – К. : Вища школа, 1995.
9. Дмитренко П.О., Носко Б.С. Довідник з удобрення сільськогосподарських культур. – К. : Урожай, 1987.
10. Лісовал А.П., Макаренко В.М., Кравченко С.Н. Система применення удобрень. – К. : Высшая школа, 1989.
11. Батіг А.І. та ін. Планування та організація діяльності аграрного підприємства : навч. посіб. – К. : Аграрна освіта, 2003.
12. Березівський П.С. Організація виробництва в аграрних формуваннях. – К. : Центр навчальної культури, 2005.
13. Дробот В.І., Мартьянов В.П. та ін. Бізнес-план розвитку с.-г. підприємства : навч. посіб. – К.: Мета, 2003.
14. Ільчук М.М., Зрібняк Л.Я., Мельник С.І. та ін. Організація і планування сільськогосподарського виробництва : підручник / за ред. М.М.Ільчука та Л.Я. Зрібняка. – Вінниця : Нова Книга, 2008.
15. Зрібняк Л.Я., Полозенко М.Г. та ін. Організація і планування виробництва на сільськогосподарських підприємствах /За ред. Л.Я. Зрібняка. – К. : Урожай, 1999.
16. Організація і планування виробництва: навч.-метод. посіб. / За ред. І.П. Малука. – НМЦ, 2008.
17. Шелюк Л.І. Організація і планування діяльності аграрних формувань : навч.-метод. посіб. – К. : Аграрна освіта, 2011.
18. Єщенко В.О. Загальне землеробство. – К. : Урожай, 1995.
19. Гудзь В.П., Лісовал А.П., Андрієнко В.О. Землеробство з основами ґрунтознавства і агрохімії. – К. : Вища школа, 1995.
20. Гудзь В.П., Гримак І.Д., Будьонний Ю.В. Землеробство. – К. : Урожай, 1996.

- 21.Гордієнко В.П., Геркіял О.М., Опришко В.П. Землеробство. – К. : Вища школа, 1991.
- 22.Веселовський І.В., Лисенко А.К., Манько Ю.П. Атлас-визначник бур'янів. – К. : Урожай, 1988.
- 23.Демкова В.В., Скатерна Л.В. Основи агрономії: навч. посіб. – К. : Аграрна освіта, 2008.
- 24.Фоменко Л.Д., Довідник по землеробству. – Львів : Каменяр, 1987.
- 25.Олійник П.М. Методика ігрових занять. – К. : Вища школа, 1992.
- 26.Кравченко М.С. Землеробство. – К. : Либідь, 2002.
- 27.Кравченко М.С. Практикум із землеробства. – К. : Мета, 2003.
- 28.Губина К., Червонная Т., Маслов О. Агротест в вопросах и ответах. – К., 2009.
- 29.Танчик С.П. No-till і не тільки. Сучасні системи землеробства. – К. : ЮНІВЕСТ МЕДІА, 2009.
- 30.Сайко В.Ф., Малієнко А.М. Система обробітку ґрунту в Україні. – К. : ННЦ “Інститут землеробства УААН”, 2007.
- 31.Подпратов Г.І., Скалецька Л.Ф., Сеньков А.М., Хилевич В.С. Зберігання і переробка продукції рослинництва : навч. посіб. – К. : Мета, 2002.
- 32.Овсієнко М.В., Шило Т.П. Технологія заготівлі і зберігання сільськогосподарської продукції : навч.-метод. посіб. – К. : НМЦ, 2003.
- 33.Маньківський Л.Я., Скалецька Л.Ф. Технологія заготівлі і зберігання сільськогосподарської продукції. – К., 1999.
- 34.Сирохман І.В., Задорожний І.М., Пономарьов П.Х. Товарознавство продовольчих товарів. – К. : Лібра, 1997.
- 35.Подпратов Г.І., Скалецька Л.Ф., Сеньков А.М. Технологія зберігання і переробки продукції рослинництва. Практикум: навч.посіб. – К. : Вища освіта, 2004.
- 36.Твердохліб Б.Г., Шилер Г.Г. Технологія молока і молочних продуктів. – М., 1990.